

HAFNARFJÖRÐUR, 2021

FORNLEIFASKRÁ HAFNARFJARÐAR IV

HVALEYRI

Mynd á forsíðu sýnir flak Fjarðarkletts GK 210 (2583-15)

©2021

Byggðasafn Hafnarfjarðar

Strandgata 4

220 Hafnarfjörður

Sími: 585 5780

Netfang: museum@hafnarfjordur.is

Heimasíða: www.byggdasafnid.is

Efnisyfirlit

Inngangur	1
Fornleifaskráning	3
Fornleifar.....	6
Hvaleyri.....	10
Straumur.....	17
Heimildaskrá	19
Myndaskrá.....	21
Töfluskrá.....	21
Viðauki 1: Fornleifaskrá	22

Inngangur

Árið 2020 var sú ákvörðun tekin að Byggðasafn Hafnarfjarðar myndi hefja vinnu við að endurskrá allt sveitarfélagið vegna aðalskipulags¹ en margar af þeim skráningum sem fyrir lágu voru orðnar úreltar og þurfti að uppfæra þær að stöðlum Minjastofnunar Íslands. Það er hlutverk Byggðasafns Hafnarfjarðar að sjá um skráningu allra minja í sveitarfélaginu.

Ákveðið var að skipta sveitarfélaginu upp í 11 svæði og fjallar þessi skýrsla um svæði 4. Einnig var ákveðið að safna þeim skráningum sem fyrir lágu og voru eftir stöðlum Minjastofnunar² og hafa þær aðgengingar á einum stað í stað þess að vera í fjölmörgum skýrslum eins og var áður.

Umrætt skráningarsvæði afmarkast af Strandgötu í austri, Reykjanesbraut í suðri, Straumsvík í vestri og sjávarmálinu í norðri.

Svæðið hefur verið marg skráð að hluta en ekki sem ein heild og ekki alltaf eftir stöðlum Minjastofnunar.³

Svæðið var skráð að hluta af Heiðrúnu Evu Konráðsdóttur árin 2019 og 2020 og fengu þau verk númerin 2147 og 2020. Atli Rúnarsson skráði einnig hluta af svæðinu vestan álversins við Straumsvík árið 2020 og fékk það verk númerið 2367.

Heildar fornleifaskráningin fól í sér athugun á heimildum, loftmyndum og fyrri skráningarskýrslum, vettvangsskráningu og úrvinnslu og fékk það verk númerið 2583. Á vettvangi fór fornleifafræðingurinn Atli Rúnarsson og sá hann einnig um skýrslugerð. Ljósmyndir voru teknar af höfundum nema að annað sé tekið fram og það sama á við um kortagerð.

Skráning á vettvangi fyrir verk 2583 fór fram 26. og 27. janúar 2021.

---

¹ Sjá Yngvi Þór Loftsson, 2006

² Minjastofnun Íslands, 2013

³ Sjá skýrslur: Atli Rúnarsson, 2020, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, 2001, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Gylfi Björn Helgason & Sigrún Drífa Þorfinnsdóttir, 2020, Heiðrún Eva Konráðsdóttir, 2020 (tvær skýrslur), Heiðrún Eva Konráðsdóttir, 2019, Hildur Gestsdóttir & Sædís Gunnarsdóttir, 1998, Katrín Gunnarsdóttir, 2005, Oddgeir Hansson, 2001

Mynd 1 - Loftmynd af skráningarsveðinu. Skráningarsveðið er innan hvítu punktálinunnar

Fornleifaskráning

Samkvæmt menningarminjalögum njóta allar fornleifar friðunar og verndunar en í 3. grein laganna segir: „Fornminjar samkvæmt lögum þessum eru annars vegar forngrípir og hins vegar fornleifar. Forngrípir eru lausamunir 100 ára og eldri sem menn hafa notað eða mannaverk eru á og fundist hafa í eða á jörðu eða jökli, í vatni eða sjó. Skip og bátar frá því fyrir 1950 teljast til forngrípa. Til forngrípa teljast einnig leifar af líkómum manna og hræjum dýra sem finnast í fornleifum, svo sem fornum haugum, dysjum og leiðum.

Fornleifar teljast hvers kyns mannvistarleifar, á landi, í jörðu, í jökli, sjó eða vatni, sem menn hafa gert eða mannaverk eru á og eru 100 ára og eldri, svo sem:

- a. Búsetulandslag, skrudgarðar og kirkjugarðar, byggðaleifar, bæjarstæði og bæjarleifar ásamt tilheyrandi leifum mannvirkja og öskuhauga, húsaleifar hvers kyns, svo sem leifar kirkna, bænhúsa, klaustra, þingstaða og búða, leifar af verbúðum, naustum og verslunarstöðum og byggðaleifar í hellum og skútum,
- b. vinnustaðir þar sem aflað var fanga, svo sem leifar af seljum, verstöðvum, bólum, mögröfum, kolagröfum og rauðablæstri,
- c. tún- og akurgerði, leifar rétta, áveitumannvirki og aðrar ræktunarmínjar, svo og leifar eftir veiðar til sjávar og sveita,
- d. vegir og götur, leifar af stíflum, leifar af brúm og öðrum samgöngumannvirkjum, vöð, varir, leifar hafnarmannvirkja og bátalægi, slippir, ferjustaðir, kláfar, vörður og önnur vega- og siglingamerki ásamt kennileitum þeirra,
- e. virki og skansar og leifar af öðrum varnarmannvirkjum,
- f. þingstaðir, meintir hörgar, hof og vé, brunnar, uppsprettur, álagablettir og aðrir staðir og kennileiti sem tengjast siðum, venjum, þjóðtrú eða þjóðsagnahefð,
- g. áletranir, myndir eða önnur verksummerki af manna völdum í hellum eða skútum, á klettum, klöppum eða jarðföstum steinum og minningarmörk í kirkjugörðum,
- h. haugar, dysjar og aðrir greftrunarstaðir úr heiðnum eða kristnum sið,
- i. skipsflök eða hlutar þeirra.“

Einnig njóta fornminjar friðunar nema annað sé ákveðið af Minjastofnun Íslands.⁴

Í 16. grein laganna er vikið að skráningu vegna skipulags og undirbúnings framkvæmda: „Skráning fornleifa, húsa og mannvirkja skal fara fram áður en gengið er frá aðalskipulagi eða

---

⁴ Lög um menningarminjar, 2012, 3.gr.

deiliskipulagi. Áður en deiliskipulag er afgreitt eða leyfi til framkvæmda eða rannsókna er gefið út skal skráning ætíð fara fram á vettvangi. Minjastofnun Íslands setur reglur um lágmarkskröfur sem gera skal til skráningar fyrir hvert skipulagsstig og er heimilt að gera samkomulag við skipulagsyfirvöld um framvindu skráningarstarfsins enda sé tryggt að því verði lokið innan hæfilegs tíma.

Sá sem ber ábyrgð á skipulagsgerð í samræmi við skipulagslög skal standa straum af kostnaði við skráninguna. Ríkissjóður skal þó bera kostnað af fornleifaskráningu sem fer innan þjóðlendu nema um annað hafi verið samið. Skulu skipulagsyfirvöld hafa samráð við Minjastofnun Íslands um tilhögun skráningar eða endurskoðun á fyrri fornleifa-, húsa- og mannvirkjaskrárm með hliðsjóð af fyrirhuguðum breytingum á skipulagi. Óheimilt er að veita leyfi til framkvæmda án undanfarandi fornleifa-, húsa og mannvirkjaskráningar. Þegar sérstaklega stendur á getur Minjastofnun Íslands veitt undanþágu fyrir framkvæmdum með tilteknum skilyrðum.

Skipulagsyfirvöld skulu tilkynna Minjastofnun Íslands um gerð skipulagsáætlana og verulegar breytingar á þeim og um gerð skýrslna um mat á umhverfisáhrifum.

Skylt er að heimila þá för um landareign sem nauðsynleg getur talist við framkvæmd skráningar sem gerð er fyrir opinbera aðila. Ber að sýna landeiganda tillitssemi og valda ekki raski eða ónæði að þarflausu.⁵

Jafnframt segir í 21. grein laganna: „Fornleifum, sbr. 3. mgr. 3. gr., jafnt þeim sem eru friðlýstar sem þjóðminjar og þeim sem njóta friðunar í krafti aldurs, má enginn, hvorki ábúandi, framkvæmdaraðili né nokkur annar, spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað nema með leyfi Minjastofnunar Íslands.

Eigendur og ábúendur jarða skulu hlúa að fornleifum á landareignum sínum og viðhalda umhverfi þeirra eftir því sem sanngjarnt getur talist. Minjastofnun Íslands er skylt að veita ráðgjöf og leiðbeiningar í því sambandi. Minjastofnun Íslands gerir nauðsynlegar ráðstafanir til verndar fornleifum, viðhalds eða endurbóta, en áður skal gera landeiganda eða ábúanda viðvart um þær. Ef nauðsyn krefur lætur Minjastofnun Íslands rannsaka fornleifar með uppgreftri eða á annan hátt.

---

⁵ Lög um menningarminjar, 2012, 16.gr.

Friðlýstum fornleifum skal viðhaldið á kostnað ríkisins. Minjastofnun Íslands ber ábyrgð á friðlýstum fornleifum og semur verk- og fjárhagsáætlun um viðhald þeirra.⁶

Friðlýstum fornleifum fylgir 100 metra friðhelgað svæði út frá ystu sýnilegu mörkum þeirra og umhverfis nema kveðið sé á um annað. Umhverfis friðaðar fornleifar er 15 metra friðhelgi nema annað sé ákveðið.⁷

Mynd 2 - Skotbyrgi (2583-13)

---

⁶ Lög um menningarminjar, 2012, 21. gr.

⁷ Lög um menningarminjar, 2012, 22. gr.

Fornleifar

Alls voru 67 fornleifar skráðar á vettvangi og eftir heimildum, sjá má afrakstur skráningarinnar í töflunni hér að neðan og í meðfylgjandi fornleifaskrá sem og á loftmyndum sem sýna staðsetningu minjanna. Röðun minja í töflunni og fornleifaskrá er í tímaröð, þ.e. nýjasta verkið er fremst.

NR.	SÉRHEITI	TEGUND	HLUTVERK	ALDUR	HÆTTUMAT	VEGNA
2583-1	-	niðurgröftur-hleðsla	hjallur	1550-1900	mikil hættu	landbrot
2583-2	-	grjóthrúga	bátaspil (?)	1550-1900	mikil hættu	landbrot
2583-3	Austurtúngarður	garðlag	túngarður	1550-1900	hættu	rask
2583-4	Hvaleyrarbrunnur	niðurgröftur-hleðsla	brunnur	1550-1900	hættu	rask
2583-5	-	garðlag	matjurtagarður	1550-1900	hættu	rask
2583-6	-	tóft/steinsteypa	kartöflugeymsla	1900-1950	hættu	rask
2583-7	Þvottahús	hús	þvottastaður	1939-1945	engin hættu	
2583-8	-	húsgrunnur	óþekkt	1939-1945	engin hættu	
2583-9	Brunngata	gata	leið	1550-1900	hættu	rask
2583-10	Hvaleyrarbærinn	þúst	bæjarstæði	1550-1900	hættu	rask
2583-11	-	steinsteypa	skotbyrgi	1939-1945	mikil hættu	landbrot
2583-12	-	húsgrunnur	skotbyrgi	1939-1945	engin hættu	
2583-13	-	hús	skotbyrgi	1939-1945	engin hættu	
2583-14	Vesturtúngarður	garðlag	túngarður	1550-1900	hættu	rask
2583-15	Fjarðarklettur GK 210	flak	skip	1946-1970	mikil hættu	landbrots
2583-16	Þvottaklettur	náttúruminjar	þvottastaður	1550-1900	mikil hættu	landbrots
2583-17	-	tóft	fjánhús	1550-1900	hættu	rask
2583-18	-	tóft	útihús	1550-1900	hættu	rask
2583-19	-	steinsteypa	brunnur	1939-1945	hættu	rask
2583-20	Hvaleyrarrétt	hleðsla	rétt	1550-1900	hættu	rask
2583-21	-	hleðsla	óþekkt	1550-1900	engin hættu	
2583-22	Hjörskot	heimild	búð	900-1900	mikil hættu	framkvæmda
2583-23	-	heimild	smiðja/sjóbúð	1770-1802	mikil hættu	rask
2583-24	Tjarnarkot	heimild	híbyli	1789-1911	hættu	rask

2583-25	Daðakot/Hjörskot	heimild	híbyli	1828-1950	hætta	rask
2583-26	Hvaleyrartraðir	heimild	traðir	1550-1900	hætta	rask
2367-96	Litli-Lambhagi	bæjarstæði	býli	1550-1900	mikil hætta	framkvæmda
2367-227	-	steinsteypa	brú	1900-1950	mikil hætta	vegagerð
2367-228	-	garðlag	varnargarður	1550-1900	mikil hætta	landbrot
2367-229	-	tóft	óþekkt	1550-1900	engin hætta	
2367-230	-	tóft	útihús	1550-1900	mikil hætta	vegagerð
2367-231	-	steinsteypa	sumarbústaður	1900-1950	engin hætta	
2367-232	-	hleðsla	aðhald	1550-1900	engin hætta	
2367-233	-	tóft	híbyli/naust	1850-1950	hætta	vegagerð
2367-234	-	varða	kennimark	1550-1900	engin hætta	
2147-1	-	gata	leið	1550-1900	mikil hætta	framkvæmda
2147-2	-	garðlag	túngarður	1550-1900	mikil hætta	framkvæmda
2022-1	Kotagata	gata	óþekkt	1550-1900	mikil hætta	framkvæmda
2022-2	Samslægnatún	tún	tún	900-1900	engin hætta	
2022-3	Vesturkot/Drundur/Lásastaðir	heimild	híbyli	1781-1992	mikil hætta	framkvæmda
2022-4	Vesturkotstraðir	heimild	traðir	1550-1900	mikil hætta	framkvæmda
2022-5	Vesturkotstún	heimild	tún	1550-1900	mikil hætta	framkvæmda
2022-6	Vesturkotstúngarður	heimild	túngarður	1550-1900	mikil hætta	framkvæmda
2022-7	Flókasteinn	kennimark	áletrun	900-1900	mikil hætta	framkvæmda
2022-8	Minorsteinn	kennimark	áletrun	900-1900	mikil hætta	framkvæmda
2022-9	Þórðarkot/Þórðargerði	heimild	híbyli	1500-1880	mikil hætta	framkvæmda
2022-10	Þórðargerðistúngarður	garðlag	túngarður	1550-1900	mikil hætta	framkvæmda
2022-11	Þórðargerði/Beinteinsgerði/Zimsensgerði	heimild	tún	1500-1900	mikil hætta	framkvæmda
2022-12	Þórðarstígur	heimild	gata	1500-1900	mikil hætta	framkvæmda
2022-13	Þórðarvör	heimild	uppsátur	1500-1900	mikil hætta	framkvæmda
2022-14	Halldórskot	heimild	híbyli	1500-1944	mikil hætta	framkvæmda
2022-15	Halldórskotstraðir	heimild	traðir	1500-1900	mikil hætta	framkvæmda
2022-16	Halldórskotstúngarður	garðlag	túngarður	1778-1944	mikil hætta	framkvæmda
2022-17	Jónasarlending	heimild	lending	1500-1900	mikil hætta	framkvæmda

2022-18	-	grjóthrúga	óþekkt	1500-1945	mikil hætta	framkvæmda
2022-19	-	garðlag	óþekkt	1500-1900	mikil hætta	framkvæmda
2022-20	-	tóft	útihús	1500-1945	mikil hætta	framkvæmda
2022-21	-	steinsteypa	fallbyssustæði	1939-1945	mikil hætta	framkvæmda
2022-22	-	niðurgröftur	skotbyrgi	1939-1945	mikil hætta	framkvæmda
2022-23	-	niðurgröftur	skotbyrgi	1939-1945	mikil hætta	framkvæmda
2022-24	-	niðurgröftur	skotbyrgi	1939-1945	mikil hætta	framkvæmda
2022-25	-	niðurgröftur	skotbyrgi	1939-1945	mikil hætta	framkvæmda
2022-26	-	niðurgröftur	skotbyrgi	1939-1945	mikil hætta	framkvæmda
2022-27	-	niðurgröftur	skotbyrgi	1939-1945	mikil hætta	framkvæmda
2022-28	-	garðlag	óþekkt	1500-1945	mikil hætta	framkvæmda
2022-29	-	kennimark	áletrun	900-1900	mikil hætta	framkvæmda
2022-30	Flókasteinn	kennimark	áletrun	900-1900	mikil hætta	framkvæmda

Tafla 1 - Yfirlit yfir skráðar minjar á svæðinu. Friðlýstar minjar eru feitletraðar.

Eins og sést á töflunni þá töldust flestar minjarnar í hættu, þá annaðhvort vegna rasks, framkvæmda eða landbrots. Gæta skal fyllstu varúðar við framkvæmdir á svæðinu, enda er Hvaleyrin ein af elstu bújörðum í Hafnarfirði og fundist hafa minjar allt frá landnámi við framkvæmdir.⁸ Einnig voru 16 minjar skráðar sem heimildir en það var vegna þess að öll ummerki um þær eru horfin vegna landbrots eða sléttunar enda er búið að gjörbreyta landslaginu vegna golfvallarins og gæti verið stutt niður á fornleifar.

⁸ Sjá: Bjarni F. Einarsson, 2006

Mynd 3 - Loftmynd sem sýnir staðsetningu skráðra minja á svæðinu

Hvaleyri

Hvaleyri er ein af elstu bújörðum í Hafnarfirði og sýndi fornleifarannsókn, sem Dr. Bjarni F. Einarsson gerði árið 2005, að þar væru minjar sem hægt var að segja með 95% öryggi að væru frá tímabilinu 780-980 (líklega voru minjarnar frá því um 900) og að landnámsbýli megi finna á Hvaleyri eða Hvaleyraholtinu.⁹

Mynd 4 - Hvaleyrrarbærinn, myndin er úr leiðangri Sir Joseph Banks árið 1772. Myndin er í förum Byggðasafns Hafnarfjarðar.

Elstu heimildir um Hvaleyri er að finna í Hausbók Landnámu en þar segir frá því að Hrafna-Flóki hafi fundið hval á eyri einni og kallað hana Hvaleyri.¹⁰ Í Jarsteinabók var Teitur bóndi sagður búa á Hvaleyri 1300-1325¹¹ og árið 1395 var Hvaleyri eign Viðeyjarklausturs og var leiga til klaustursins 4 hndr.¹² Þá sagði í vitnisburði Hafliða Gizurarsonar um landeign og landamerki Hvaleyrar við Hafnarfjörð frá 1448 að á Hvaleyri hafi verið kirkja.¹³

Í Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns frá 1703 sagði að á Hvaleyri hafi verið hálfkirkja og embættað þaðan þrisvar á ári. Þá var jörðin í konungseign og jarðadýrleikinn óviss þar sem jörðin tíundaðist engum. Þá var landskuldin eitt hundruð sem greiddist með sex vættum fiska í kaupstað, sem áður greiddist til Bessastaða. Til forna hafði landskuld verið greidd í fríðu með einum hundruðasta. Jörðin átti selstöðu þar sem hét Hvaleyrsel, þar voru hagar sæmilegir og vatnsból gott. Hrísrif var nokkurt á jörðinni en þegar Jarðabókin var skrifuð var það að mestu eytt en að öðru leyti hafði jörðin hrísrif til eldiviðar í almenningnum og til kolagerðar. Torfrista og stunga var í lakasta lagi og nærri ónýtt en lyngrif, fjörugrastekja og rekavon var nokkur. Jörðin gat nýtt bæði hrognkels- og skelfiskfjöru og heimræði var allt árið um kring og lending góð og gengu skip ábúenda eftir hentugleikum. Þá var sagt að túnin spilltust af sandágangi, engar engjar fylgdu jörðinni og vatnsból var ekki gott en það þraut bæði vetur og

⁹ Bjarni F. Einarsson, 2006, bls. 7 & 18

¹⁰ Íslensk fornrit, 1968, bls. 39

¹¹ Biskupa sögur, 1958, bls. 386

¹² DI III, bls. 597

¹³ DI IV, bls. 751

sumar. Þá var hjáleigan Hvaleyrarkot, sem var byggð eftir að hafa verið í eyði svo lengi sem menn mundu, aftur komin í eyðu fyrir þrem árum, þ.e. árið 1700.¹⁴

Árið 1730 voru Hvaleyrartún stórskemmd af grasmaðki og einnig herjuðu sandfor og fugl á þau. Mikill lausamosi var í túninu og hélt það áfram að skemmast, árið 1751 varð að slá tveimur vættum og einu kúgildi af afgangi jarðarinnar hvort sem það hefur eingöngu verið landskemmdunum að kenna.¹⁵

Á árunum 1754-1757 bjó enginn á Hvaleyri og var líklegt að það var ein ástæða þess að bæjarhús og tún spilltust.¹⁶ Í Jarðatali Johnsens frá 1847 segir í skýringum að árið 1803 séu á Hvaleyri fjórar byggðar hjáleigur: Bindindi, Lönd, Lásastaðir og Ásgautsstaðir. Í jarðatalinu fær Hvaleyri númerið 168, þar segir að jörðin hafi verið í bændaeign, dýrleikinn var 20 hundruð, landskuldin var 0,100, kúgildin voru 2 og eigandinn var einn.¹⁷

Árið 1815 keypti Bjarni riddari Sívertsen jörðina af konungi og síðan keypti Jón Illugason snikkari jörðina árið 1834 af dánarbúi Bjarna. Jón Illugason seldi svo jörðina til Jóns Hjartarsonar í Miðengi í Árnessýslu og við andlát Jóns tók ekkja hans, Þórunn Sveinsdóttir, við Hvaleyri. Þórunn gaf svo Sigríði frændkonu manns síns mestan hluta jarðarinnar árið 1868.

Jörðin var svo seld séra Þórarni Böðvarssyni í Görðum árið 1870 og gaf hann jörðina til stofnunar alþýðu- og gagnfræðiskólans Flensborg í Hafnarfirði árið 1881.¹⁸

Árið 1940 kom breski herinn til landsins og reisti kampa víða í Hafnarfirði og var einn við Hvaleyrartjörn, hét hann West end. Þar var herinn með skotbyrgi og loftvarnarbyssur. Á loftmyndum frá þeim tíma má vel sjá

Mynd 5 - Loftmynd af Hvaleyri frá 1942. Á henni má sjá umfang breska hersins. Myndin er í förum Bygðasafns Hafnarfjarðar og hefur verið klippt til.

¹⁴ Árni Magnússon og Páll Vídalín, 1924, bls. 168-170

¹⁵ Sigurður Skúlason, 1933, bls. 42-45

¹⁶ Sigurður Skúlason, 1933, bls. 42

¹⁷ J. Johnsen, 1847, bls. 91

¹⁸ Sigurður Skúlason, 1933, bls. 35-37 & 42-45

hversu umfangsmikil starfsemi Breta var á Hvaleyri.¹⁹

Vitað er með vissu hvar síðasti Hvaleyrarbærinn stóð en hann var rifinn í kringum 1970 og líkur eru taldar að hann hafi verið nokkurvegin á sama svæði í gegnum aldirnar. Þó er ekki hægt að staðsetja hvar kirkjan með kirkjugarði hefur staðið og ekki hægt að sjá það í landinu í dag. Í heimildum segir að kirkjan hafi staðið norður af Hvaleyrarbænum án þess að það sé staðfært eitthvað nánar.²⁰ Hvaleyrar-

Mynd 6 - Leifar Hvaleyrarbæjarins úr lofti en ekkert sást til bæjarins á vettvangi. Lofmyndin er frá 2020 og fengin úr vefsíðu Hafnarfjarðarbæjar.

kirkju var fyrst getið 1444-1481 en hugsanlega gæti hún verið mun eldri. Aðeins eru

varðveittar tvær lýsingar af kirkjunni og gripum hennar: í eldri lýsingunni frá 1625-1634 var kirkjan sögð í fjórum stafgólfum, sem þýðir að hún var á bilinu 5,7 – 6,8m að lengd og 2,85 – 3,4m að breidd.²¹

Mynd 7 - Horft í suður yfir Hvaleyrarbæinn. Ekkert sést á yfirborðinu vegna sléttunar.

¹⁹ Árni Matthíasson, 2009, bls. 24

²⁰ Sigurður Skúlason, 1933, bls. 35-37 & 42-44 og Katrín Gunnarsdóttir, 2005, bls. 11

²¹ Gunnlaugur Haraldsson, 2014, bls. 405 & 408

Hvaleyrarbænum og svæðinu í kring var lýst í Örnefnalýsingu Hafnarfjarðarlands: „Hvaleyrarbærinn stóð í miðju Hvaleyrartúni, rétt norðan við byggingu fjóss og hlöðu er þar var reist 1916. Bærinn stóð þar á hrygg er lá sunnan úr holtinu. Hvaleyrartraðir lágu í suður frá bænum að Hvaleyrartúngarði. Túngarðurinn lá austan eða neðan frá tjörn vestur og niður undi sand og norðvestur í Hvaleyrarkletta. Traðargarðurinn eystri og vestri lágu meðfram tröðunum. Sunnan frá Traðarhliði lá þríhyrnd túnskák norður að Brunngötunni er nefndist Pétursvöllur með Pétursvallagarði. Suðurvöllur er utan hans og sunnan. Hestasteinninn stóð á hlaðinu. Hvaleyrarfjárhúsin stóðu hjá Bæjarhólnum nyrðri. Bæjarhólarnir voru gamlir öskuhaugar. Sandbrekknatún lá niður frá Túngarðinum vestri og skiptis í Sandbrekknatúnið syðra og nyrðra. Kirkjugarðurinn var norður frá bænum til hliðar við fjárhúsin.“²²

Guðmundur Guðmundsson smiður sem bjó í Vesturkoti á Hvaleyri fann þar heila mannsbeinagrind með föður sínum þegar hann var unglingspiltur í kringum 1890. Þar fannst einnig krítarpípa, greiðugarður, spónn úr tini og ryðguð hnífbredda. Beinín voru svo grafin aftur ofar í túninu.²³ 30 árum seinna, eða um 1925, fundust aftur mannabein á Hvaleyri af Magnúsi Benjamínssyni bónda í Hjörskoti á Hvaleyri. Matthías Þórðarson þjóðminjavörður rannsakaði beinin og taldi sennilegt að þetta væru bein sjórekinna manna sem fundist hefðu á Hvaleyri. Matthías taldi að ekki væri þörf á því að varðveita beinin á Þjóðminjasafninu en þau voru grafin í kirkjugarði Hafnarfjarðar.²⁴

Árið 1967 var golfklúbburinn Keilir stofnaður og sama sumar var golfvöllurinn á Hvaleyri opnaður og hefur starfað allar götur síðan. Íbúðarhúsið í Vesturkoti var gert að klúbbhúsi Golfklúbbsins strax í upphafi og var að til ársins 1992 þegar nýr golfskáli Keilismanna var tekinn í notkun. Sama ár var leyfi fengið til að kveikja í klúbbhúsinu í Vesturkoti og slökkvilið Hafnarfjarðar nýtti sér það til æfingar. Í dag er ekkert eftir af þeim húsum sem stóðu í Vesturkoti.

Mynd 8 - Ljósmynd af Hvaleyri frá 1972. Garðlög og götur voru enn vel sjáanlegar. Myndin er í förum Bygðasafns Hafnarfjarðar og hefur verið klippt til.

²² Guðlaugur Rúnar Guðmundsson, 2004, bls. 45

²³ Gísli Sigurðsson, óútg.

²⁴ Matthías Þórðarson, 1925, bls. 57-58

58 minjar voru skráðar á Hvaleyri og er stærsti minjaflokkurinn heimildir. Mikið hefur verið átt við landslagið á Hvaleyri vegna golfvallarins, það hefur verið sléttað og átt við það vegna ýmissa framkvæmda og flest ummerki um byggðina sem áður var horfin. Þessvegna verður að sýna fyllstu varúð við allar framkvæmdir sem þar eiga sér stað en stutt getur verið niður á fornminjar.

Enn sjást þó nokkur ummerki um byggðina, túngarðar og útihúsatóftir, og veita þessar minjar góða, en brotakennda, sýn á hvernig lífshættir voru á Hvaleyri á fyrri öldum.

Ummerki eftir breska herinn, ýmis skotbyrgi og skotgrafir, flokkast undir stríðsminjar og eru enn vel sjáanlegar, t.d. er uppistandandi þvottahús (2583-7) frá stríðsárunum mjög áberandi í landslaginu, og ætti að varðveita þessar minjar.

Á Hvaleyrarhöfða er að finna stóran stein og nokkrar klappir með áletrunum, bæði rúnir og latínustafir, sem voru friðlýstar árið 1938.²⁵ Jónas Hallgrímsson var líklega fyrstur til að rannsaka klappirnar árið 1841 og vildi hann eigna Hrafna-Flóka og skipshöfn hans elstu risturnar í klöppunum og hefur stærsti steinninn verið kallaður Flókasteinn (2202-7) síðan.²⁶

Kristian Kálund minntist á Hvaleyri í drögum að staðsögulýsingu Íslands árið 1877 og sagði þar að hægt væri að lesa ártölin 1628 og 1777. Kálund sagði einnig að „*almennit sé haldið að verslunarmenn, sjómenn og aðrir, sem leið hafi átt þar hjá, hafi gert risturnar.*“²⁷ Sigurður Skúlason minntist einnig á steinana í *Saga Hafnarfjarðar* og sagði hann steinana vera fjóra talsins. Á fletinum á Flókastein sá hann ártölin 1657 (á þrem stöðum), 1673, 1681, 1697 og 1781, auk þess að sjá töluna 87 sem gæti annaðhvort þá verið 1687 eða 1787. Á hliðum steinsins sá hann einnig þessi ártöl: 1678, 1681, 1707 og 1723, auk þess stóð þar A 81, A 91 og 17C. Leiddi hann að líkum að þar var verið að meina Anno 1681, Anno 1691 og 1700.²⁸ Ómögulegt er að segja hversu gamlar

Mynd 9 - Flókasteinn (2022-7)

²⁵ Ágúst O. Georgsson, 1990, bls. 12

²⁶ Sveinbjörn Rafnsson, 1974, bls. 76

²⁷ Sveinbjörn Rafnsson, 1974, bls. 82

²⁸ Sigurður Skúlason, 1933, bls. 27

risturnar á klöppunum eru með vissu en líklegt þykir að ártölin sem rist hafa verið á þær á þeim árum.

Eitt flak var skráð á vettvagni við vestanverðan Hvaleyrarhöfða (2538-15). Líklega er þetta flak Fjarðarkletts GK 210. Skipið var smíðað í Svíþjóð 1946 úr eik og hét fyrst Ágúst Þórarinsson SH 25. 1953 keypti Fiskaklettur H/f skipið og nefndi það Fjarðarklett. Eldur kviknaði í skipinu skammt út af Eldey árið 1967 og skemmdist skipið mikið við það en sökk ekki, eftir það lá skipið lengi í höfn í Hafnarfirði og endaði svo daga sína með því að það var brennt út af Hvaleyri og rak þaðan í land.²⁹ Árið 1970 var skipið talið ónýtt og tekið af skrá.³⁰ Samkvæmt 3. grein laga um menningarminjar teljast skip og bátar frá því fyrir 1950 sem fornminjar.³¹

Mynd 10 - Flak Fjarðarkletts GK 210 (2583-15) í fjörunni við Hvaleyrarhöfða

NR.	SÉRHEITI	TEGUND	HLUTVERK	ALDUR
2583-1	-	niðurgroftur-hleðsla	hjallur	1550-1900
2583-2	-	grjóthrúga	bátaspil (?)	1550-1900
2583-3	Austurtúngarður	garðlag	túngarður	1550-1900
2583-4	Hvaleyrarbrunnur	niðurgroftur-hleðsla	brunnur	1550-1900
2583-5	-	garðlag	matjurtagarður	1550-1900
2583-6	-	tóft/steinsteypa	óþekkt	1900-1950
2583-7	Þvottahús	hús	þvottastaður	1939-1945
2583-8	-	húsgrunnur	óþekkt	1939-1945
2583-9	Brunngata	gata	leið	1550-1900
2583-10	Hvaleyrarbærinn	þúst	bæjarstæði	1550-1900
2583-11	-	steinsteypa	skotbyrgi	1939-1945
2583-12	-	húsgrunnur	skotbyrgi	1939-1945
2583-13	-	hús	skotbyrgi	1939-1945
2583-14	Vesturtúngarður	garðlag	túngarður	1550-1900
2583-15	Fjarðarklettur GK 210	flak	skip	1946-1970
2583-16	Þvottaklettur	náttúruminjar	þvottastaður	1550-1900
2583-17	-	tóft	fjánhús	1550-1900

²⁹ Eldur í Fjarðakletti, 1967

³⁰ Jón Björnsson, 1990, bls. 157

³¹ Lög um menningarminjar, 2012, 3.gr.

2583-18	-	tóft	útihús	1550-1900
2583-19	-	steinsteypa	brunnur	1939-1945
2583-20	Hvaleyrarrétt	hleðsla	rétt	1550-1900
2583-21	-	hleðsla	óþekkt	1550-1900
2583-22	Hjörskot	heimild	búð	900-1900
2583-23	-	heimild	smiðja/sjóbúð	1770-1802
2583-24	Tjarnarkot	heimild	híbyli	1789-1911
2583-25	Daðakot/Hjörskot	heimild	híbyli	1828-1950
2583-26	Hvaleyrartraðir	heimild	traðir	1550-1900
2147-1	-	Gata	Leið	1500-1900
2147-2	Suðurtúngarður	Garðlag	Túngarður	1550-1900
2022-1	Kotagata / Sjávangata	Gata	Leið	900-1900
2022-2	Samslægnatún	Tún	Tún	900-1900
2022-3	Vesturkot / Drundur / Lásastaðir	Heimild	Híbyli	1781-1992
2022-4	Vesturkotstraðir	Heimild	Traðir	1550-1900
2022-5	Vesturkotstún	Heimild	Tún	1550-1900
2022-6	Vesturkotstúngarður	Heimild	Túngarður	1550-1900
2022-7	Flókasteinn	Kennimark	Áletrun	900-1900
2022-8	Minorsteinn	Kennimark	Áletrun	900-1900
2022-9	Þórðarkot / Þórðargerði	Heimild	Híbyli	1500-1880
2022-10	Þórðargerðistúngarður	Heimild	Túngarður	1500-1900
2022-11	Þórðargerði / Beinteinsgerði / Zimsensgerði	Heimild	Tún	1500-1900
2022-12	Þórðarstígur	Heimild	Gata	1500-1900
2022-13	Þórðarvör	Heimild	Uppsátur	1500-1900
2022-14	Halldórskot	Heimild	Híbyli	1500-1944
2022-15	Halldórskotstraðir	Heimild	Traðir	1500-1900
2022-16	Halldórskotstúngarður	Garðlag	Túngarður	1778-1944
2022-17	Jónasarlending	Heimild	Lending	1500-1900
2022-18	-	Hóll	Óþekkt	1500-1945
2022-19	-	Garðlag	Óþekkt	1500-1900
2022-20	-	Tóft	Útihús	1500-1945
2022-21	-	Steinsteypa	Fallbyssustæði	1939-1945
2022-22	-	Niðurgroftur	Skotbyrgi	1939-1945
2022-23	-	Niðurgroftur	Skotbyrgi	1939-1945
2022-24	-	Niðurgroftur	Skotbyrgi	1939-1945
2022-25	-	Niðurgroftur	Skotbyrgi	1939-1945
2022-26	-	Niðurgroftur	Skotbyrgi	1939-1945
2022-27	-	Niðurgroftur	Skotbyrgi	1939-1945
2022-28	-	Garðlag	Óþekkt	1500-1945
2022-29	-	Kennimark	Áletrun	900-1900
2022-30	Flókasteinn	Kennimark	Áletrun	900-1900

Tafla 2 - Skráðar minjar á Hvaleyri. Friðlýstar minjar eru feitletraðar.

Straumur

Straumur er ein af svonefndum Hraunjörðum, en það eru þær jarðir sem eru innan staðarmarka Hafnarfjarðar suðvestur af kaupstaðnum. Þessar jarðir voru í eigu Viðeyjarklausturs og urðu því konungsjarðir með siðaskiptunum 1550. Konungsjarðirnar voru síðan seldar á árunum 1836-1839.³²

Jarðarinnar var getið í fógetareikningum frá 1547-1548 og þar sagði: „*Item met Ström j legeko. xij for. Landskyldt iij vetter fiske. ij lege vj förenger smör dt. oc ij landskyldt iij vetter fiske dt. Thet er jc xxx fiske.*“³³

Næst var jarðarinnar getið í Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns frá 1703. Þar segir að jarðardýrleikinn sé óviss, að jörðin var í konungseign og að ábúandi var Hans Ólafsson. Kúgildin voru þrjú og landskuldin var 75 álnir. Jörðin átti selstöð sem hét Straumsel en þar voru hagar slæmir og vandræði af vatnsskorti þegar það voru þurrkar. Torfrista og stunga voru í skárri lagi og jörðin notaði skóg í almennungi til kolagerðar og eldiviðar. Heimræði var allt árið í kring, lending góð og skip ábúandans réru eftir hentugleika. Lambhúsgerði var þá eyðihjáleiga á jörðinni sem hafði verið í eyði eins lengi og menn mundu og var ekki talið að þar yrði búið aftur vegna þess að bóndinn á Straumi gat ekki komið túninu þar í lag án þess að það kæmi niður á hans eigin túni.³⁴

Í Jarðatali Johnsens frá 1847 var jörðin sögð í bændaeign, dýrleikinn var 12 ½, landskuldin 0.75, tvö kúgildi, einn ábúandi og var hann eigandi jarðarinnar.³⁵

Samkvæmt Örnefnalýsingu Gísla Sigurðssonar voru landmerki fyrir jörðina Straum:

Landamerki milli Straums og Óttarsstaða byrja við sjó á Vatnaskersklöpp yfir miðjan Markhól og þaðan beint í Stóra-Nónhól í Gvendarbrunn frá Gvendarbrunni í Mjósundsvörðu, frá Mjósundsvörðu í Klofaklett suður og upp af Steinhúsi.

Á Klofaklett er klappað Ótta Str. og varða hlaðin hjá. Frá Klofakletti í Markastein, suður og upp af Eyjólfsból, á þennan Markastein er klappað Ótta Str. Frá þessum Markasteini sömu stefnu upp að Krísuvíkurlandi.

---

³² Guðmundur Benediktsson hrl., 2004

³³ DI XII, bls. 114

³⁴ Árni Magnússon og Páll Vídalín, 1924, bls. 163-164

³⁵ J. Johnsen, 1847, bls. 91

Á hina hliðina milli Straums og Þorbjarnarstað byrja landamerkin við sjó á Pjetursbyrgi á neðsta hólmanum, og þaðan beint í svonefnda Tóu, úr Tóu beint í Vestari-Tobbukletta yfir miðjum Jónshöfða og í vörðu vestarlega á há-Hafurbjarnarholtinu og þaðan beina stefnu mitt á milli Stóra-Steins og Fjárskjólskletts í vörðu á há-Fremstahöfða og þaðan hina sömu beinu stefnu þar til að Krísivíkurland tekur við (Undirritað í Straumi 31. Maí 1890)³⁶

Mynd 11 - Loftmynd af bæjarstæði Litla-Lambhaga. Loftmyndin er frá árinu 2020 og er fengin af vefsíðu Hafnarfjarðarbæjar.

Alls voru átta fornminjar skráðar í landi Straums.

Þar er einna helst vert að minnast á bæjarstæði Litla-Lambhaga en í örnefnaskrá segir: „ [...] Litla-Lambhaga(40), sem í fyrstu nefndist Nýjakot. [...] Litli-Lambhagi stóð í Litla-Lambhagatúni. Lá túngarður tvíhlaðinn með allri norðurhlið þess.“³⁷

NR.	SÉRHEITI	TEGUND	HLUTVERK	ALDUR
2367-96	Litli-Lambhagi	Hóll	Bæjarstæði	1550-1900
2367-227	-	Steinsteypa	Brú	1900-1950
2367-228	-	Garðlag	Varnargarður	1550-1900
2367-229	-	Tóft	Óþekkt	1550-1900
2367-230	-	Tóft	Útihús	1550-1900
2367-231	-	Steinsteypa	Híbýli	1900-1950
2367-232	-	Hleðsla	Vörslugarður	1550-1900
2367-233	-	Tóft	Híbýli / naust	1850-1950

Tafla 3 - Skráðar minjar í landi Straums

³⁶ Örnefnaskrá Óttarsstaðir

³⁷ Gísli Sigurðsson, bls. 3-4

Heimildaskrá

- Atli Rúnarsson. (2020). *Reykjanesbraut: Fornleifaskráning vegna tvöföldunar Reykjanesbrautar og breyttar landnotkunar*. Hafnarfjörður: Byggðasafn Hafnarfjarðar.
- Ágúst O. Georgsson. (1990). *Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar*. Reykjavík: Fornleifanefnd - Þjóðminjasafn Íslands.
- Árni Magnússon og Páll Vídalín. (1924). *Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns, Gullbringu- og Kjósarsýsla* (B. 3). Kaupmannahöfn: S.L. Möller.
- Árni Matthíasson. (2009). *Pappa Jazz. Lífshlaup Guðmundar Steingrímssonar*. Reykjavík: Hólar.
- Biskupa sögur*. (1958). Kaupmannahöfn: Hið íslenska bókmenntafélag.
- Bjarni F. Einarsson. (2006). *Hvaleyri. Fornleifar nr. 9:20 og 9:64 á Hvaleyri í Hafnarfirði. Skýrsla um fornleifarannsókn á kolagröf, túngarði og götu í desember 2005*. Reykjavík: Fornleifafræðistofan.
- Eldur í Fjarðakletti. (18. 8 1967). *Morgunblaðið*, 28.
- Elín Ósk Hreiðarsdóttir. (2001). *Fornleifakönnun Reykjanesbraut*. Reykjavík: Fornleifastofnun Íslands.
- Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Gylfi Björn Helgason & Sigrún Drífa Þorfinnsdóttir. (2020). *Fornleifaskráning vegna tvöföldunar Reykjanesbrautar (41), frá Hvassahrauni að Krýsuvíkurvegi*. Reykjavík: Fornleifastofnun Íslands.
- Gísli Sigurðsson. (1964). *Skrá yfir örnefni og fiskimiðin í Álftaneshreppi hinum forna, Bessastaðahreppi, Garðahreppi, Hafnarfirði og Hraunum*. Hafnarfjörður.
- Gísli Sigurðsson. (óútg.). *Samantekt út frá óútgefnu handriti Írisar Kristjánsdóttur. Hús og bæir í Hafnarfirði / líf og þjóðhættir í Hafnarfirði frá 14 öld*.
- Gísli Sigurðsson. (án dags.). Þorbjarnarstaðir. Örnefnaskráning. Örnefnastofnun Íslands.
- Guðlaugur Rúnar Guðmundsson. (2004). *Örnefnalýsing Hafnarfjarðarlands*.
- Guðmundur Benediktsson hrl. (2004). *Kröfulýsing Hafnarfjarðarbæjar frá 3. júní 2004*.
- Gunnlaugur Haraldsson. (2014). *Helgistaðir við Hafnarfjörð. Garðaprestkall hið forna. 1. bindi*. Hafnarfjörður.
- Heiðrún Eva Konráðsdóttir. (2019). *Hvaleyrvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Hafnarfjörður: Byggðasafn Hafnarfjarðar.
- Heiðrún Eva Konráðsdóttir. (2020). *Hvaleyrvöllur 2020. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Hafnarfjörður: Byggðasafn Hafnarfjarðar.
- Heiðrún Eva Konráðsdóttir. (2020). *Suðurhöfn. Fornleifaskráning vegna deiliskipulagsbreytinga*. Hafnarfjörður: Byggðasafn Hafnarfjarðar.

- Hildur Gestsdóttir & Sædís Gunnarsdóttir. (1998). *Svæðisskráning fornleifa í Hafnarfirði - Fornleifaskráning í Hafnarfirði I*. 1998: Fornleifastofnun Íslands.
- Íslenskt fornbréfasafn. (1857-76). *Diplomatarium Islandicum (DI I-XVI)*. Kaupmannahöfn: S.L. Möller.
- Íslensk fornrit. (1968). *Íslendingabók - Landnámabók: Íslensk fornrit I*. Reykjavík: Hið íslenska fornritafélag.
- J. Johnsen. (1847). *Jarðatal á Íslandi: með brauðalýsingum, fólkstölu i hreppum og prestaköllum, ágripum úr búnaðartölum 1835-1845, og skýrslum um sölu þjóðgarða á landinu*. Kaupmannahöfn: S. Trier.
- Jón Björnsson. (1990). *Íslensk Skip 3*. Reykjavík: Iðunn.
- Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness Hafnarfirði*. Hafnarfjörður: Byggðasafn Hafnarfjarðar.
- (2012). *Lög um menningarminjar*.
- Matthías Þórðarson. (1925). Fundin á Hvaleyri bein þriggja manna. *Árbók hins íslenska fornleifafélags*, 57-58.
- Oddgeir Hansson. (2001). *Fornleifakönnun við Reykjanesbraut*. Reykjavík: Fornleifastofnun Íslands.
- Sigurður Skúlason. (1933). *Saga Hafnarfjarðar*. Reykjavík: Bæjarsjóður Hafnarfjarðar.
- Sveinbjörn Rafnsson. (1974). Bergristur á Hvaleyri. *Árbók Hins íslenska fornleifafélags*, bls. 75-93.
- Örnefnaskrá Óttarsstaðir. (án dags.).

Myndaskrá

Mynd 1 - Loftmynd af skráningarsvæðinu. Skráningarsvæðið er innan hvítu punktalínunnar.	2
Mynd 2 - Skotbyrgi (2583-13)	5
Mynd 3 - Loftmynd sem sýnir staðsetningu skráðra minja á svæðinu	9
Mynd 4 - Hvaleyrarbærinn, myndin er úr leiðangri Sir Joseph Banks árið 1772. Myndin er í fórum Byggðasafns Hafnarfjarðar.	10
Mynd 5 - Loftmynd af Hvaleyri frá 1942. Á henni má sjá umfang breska hersins. Myndin er í fórum Byggðasafns Hafnarfjarðar og hefur verið klippt til.	11
Mynd 6 - Leifar Hvaleyrarbæjarins úr lofti en ekkert sást til bæjarins á vettvangi. Loftmyndin er frá 2020 og fengin úr vefsíðu Hafnarfjarðarbæjar.	12
Mynd 7 - Horft í suður yfir Hvaleyrarbæinn. Ekkert sést á yfirborðinu vegna sléttunar.	12
Mynd 8 - Ljósmynd af Hvaleyri frá 1972. Garðlög og götur voru enn vel sjáanlegar. Myndin er í fórum Byggðasafns Hafnarfjarðar og hefur verið klippt til.	13
Mynd 9 - Flókasteinn (2022-7)	14
Mynd 10 - Flak Fjarðarkletts GK 210 (2583-15) í fjörunni við Hvaleyrarhöfða	15
Mynd 11 - Loftmynd af bæjarstæði Litla-Lambhaga. Loftmyndin er frá árinu 2020 og er fengin af vefsíðu Hafnarfjarðarbæjar.	18

Töfluskrá

Tafla 1 - Yfirlit yfir skráðar minjar á svæðinu. Friðlýstar minjar eru feitletraðar.	8
Tafla 2 - Skráðar minjar á Hvaleyri. Friðlýstar minjar eru feitletraðar.	16
Tafla 3 - Skráðar minjar í landi Straums	18

Viðauki 1: Fornleifaskrá

Norður snýr upp á öllum teikningum nema annað sé tekið fram.

Ljósmyndir og teikningar voru unnar af höfundum nema annað sé tekið fram.

Númer: 2583-1
Fyrri skráningarnúmer: 9-59
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Atli Rúnarsson
Dagsetning: 26.1.2021
ISN93: E 354457.8 , N 398972.6
Sérheiti:
Tegund: Niðurgröftur-hleðsla
Hlutverk: Hjallur
Fjöldi: 1
Hættumat: Mikil hætta
Hættuorsök: Landbrot / rof
Ástand: Greinanleg
Aldur: 1550 - 1900
Friðlýst: Nei
Lengd: 5.3m
Breidd: 3.9m
Vegghæð:
Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Á tanga sem gengur út úr Hvaleyrargranda. Mjög þýft og rofið land.

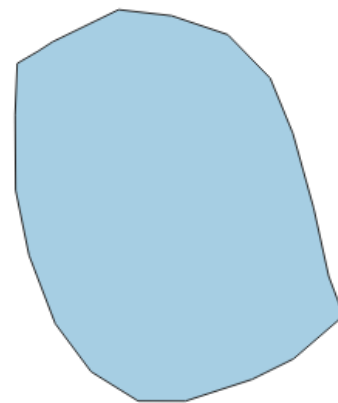
Lýsing:

Hjallur, niðurgrafinn ca. 30cm. Mögulegt hleðslugrjót í kring. Mikil hætta vegna landbrots.

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness.*

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-2

Fyrri skráningarnúmer: -

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 26.1.2021

ISN93: E 354652.6 , N 398904.5

Sérheiti:

Tegund: Grjóthrúga

Hlutverk: Bátaspil (?)

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Landbrot / rof

Ástand: Vel greinanleg

Aldur: 1550 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd: 1.2m

Breidd: 1.2m

Vegghæð: 0.3m

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

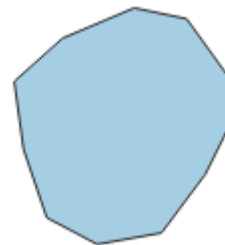
Yst á austanverðum Hvaleyrargranda.

Lýsing:

Grjóthrúga, mögulega bátaspil. U.þ.b. 30cm há og 1.2m í þvermál, er nærri því hringlaga.

Heimildir:

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-3
Fyrri skráningarnúmer: 9-8
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Atli Rúnarsson
Dagsetning: 26.1.2021
ISN93: E 354255.9 , N 398871.3
Sérheiti: Austurtúngarður
Tegund: Garðlag
Hlutverk: Túngarður
Fjöldi: 1
Hættumat: Hætta
Hættuorsök: Rask / rof
Ástand: Vel greinanleg
Aldur: 1550 - 1900
Friðlýst: Nei
Lengd: 71.2m
Breidd: 2m
Vegghæð: 0 – 1.2m
Breidd veggja: 2m

Umhverfi/staðhættir:

Á austanverðri Hvaleyri, u.þ.b. 115m NV við bátaskýli.

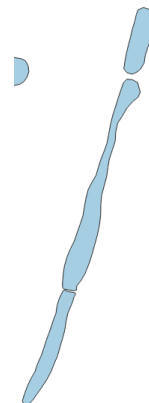
Lýsing:

Austurtúngarður, úr torfi og grjóti. Grasi vaxinn. Veggjahæð er frá 0 – 1.2m og veggjabreidd er að jafnaði 2m. Liggur ca. N-S. Rofinn á 2 stöðum; nyrðra rofið er eftir lagnaskurð og syðra rofið er eftir skurð sem grafinn hefur verið í gegnum garðið og sárið skilið eftir opið, engin sjáanleg ástæða er fyrir skurðinum.

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness.*

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-4

Fyrri skráningarnúmer: 9-5

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 26.1.2021

ISN93: E 354236.4 , N 398878.8

Sérheiti: Hvaleyrarbrunnur

Tegund: Niðurgröftur - hleðsla

Hlutverk: Brunnur

Fjöldi: 1

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rask

Ástand: Vel greinanleg

Aldur: 1550 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd: 5.5m

Breidd: 4.7m

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Á austanverðri Hvaleyri, um 16m vestan við Austurtúngarð (2583-3).

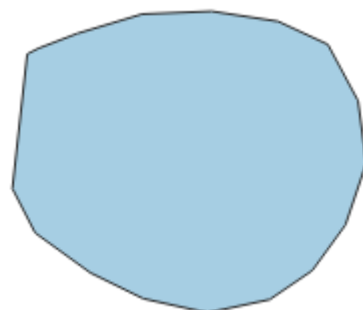
Lýsing:

Brunnur, niðurgröftur á grasivöxnum hól, grasivaxin bárujárnsplata yfir opinu.

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness.*

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-5
Fyrri skráningarnúmer: 9-39
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Atli Rúnarsson
Dagsetning: 26.1.2021
ISN93: E 354163.3 , N 398877.8
Sérheiti:
Tegund: Garðlag
Hlutverk: Matjurtagarður
Fjöldi: 1
Hættumat: Hætta
Hættuorsök: Ábúð / rask
Ástand: Vel greinanleg
Aldur: 1550 - 1900
Friðlýst: Nei
Lengd: 24m
Breidd: 0.5m
Vegghæð: 0 – 0.7m
Breidd veggja: 0.5m

Umhverfi/staðhættir:

U.þ.b. 70m vestan við brunn (2583-4) og 25m sunnan við kartöflugeymslu (2583-6).

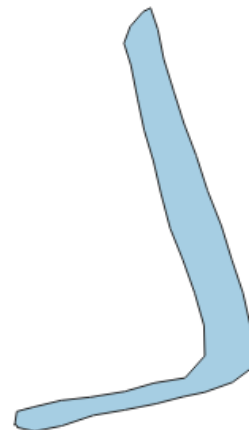
Lýsing:

Matjurtagarður, horfinn að hluta annars vel greinanlegur. Hlaðið í kringum garðinn. Veggjahæð er frá 0 – 0.7m og veggjabreidd er að jafnaði 0.5m.

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness.*

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-6

Fyrri skráningarnúmer: -

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 26.1.2021

ISN93: E 354158.3 , N 398901.8

Sérheiti:

Tegund: Steinsteypa

Hlutverk: Kartöflugeymsla

Fjöldi: 1

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rask

Ástand: Greinanleg

Aldur: 1900 - 1950

Friðlýst: Nei

Lengd: 6m

Breidd: 5.8m

Vegghæð: 0 – 0.7m

Breidd veggja: 0.5m

Umhverfi/staðhættir:

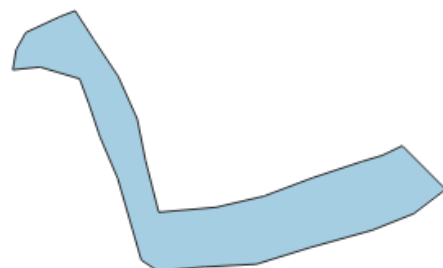
Um 25m norðan við matjurtagarð (2583-5).

Lýsing:

Kartöflukofi, úr steinsteypu. Horfinn að hluta og búið að fylla upp í hann. Veggjahæð er frá 0 – 0.7m og veggjabreidd er að jafnaði um 0.5m.

Heimildir:

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-7

Fyrri skráningarnúmer: 9-76

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 26.1.2021

ISN93: E 354087.6 , N 398858.2

Sérheiti: Þvottahús

Tegund: Hús

Hlutverk: Þvottastaður

Fjöldi: 1

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Ástand: Heillegar

Aldur: 1939 - 1945

Friðlýst: Nei

Lengd: 9.5m

Breidd: 6m

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Á golfvællinum. U.þ.b. 80m vestan við matjurtagarð (2583-5). Var notað sem þvottahús á stríðsárunum.

Lýsing:

Upphlaðið og steypthús, ein hæð með bárujárns risi, það er um 9.5 x 6m að stærð. Búið að fylla í op á austur hlið.

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness*.

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-8

Fyrri skráningarnúmer: -

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 26.1.2021

ISN93: E 354092.3 , N 398843.4

Sérheiti:

Tegund: Húsgrunnur

Hlutverk: Óþekkt

Fjöldi: 1

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Ástand: Greinanleg

Aldur: 1939 - 1945

Friðlýst: Nei

Lengd: 9.9m

Breidd: 4.9m

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

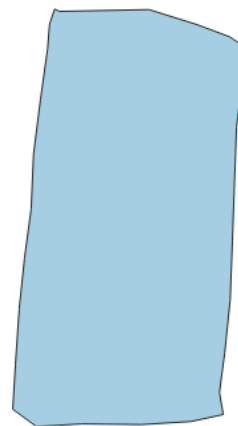
Rétt við SA hornið á þvottahúsi (2583-7).

Lýsing:

Steyptur húsgrunnur, grasivaxinn. U.þ.b. 10 x 5m að stærð.

Heimildir:

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-9
Fyrri skráningarnúmer: 9-6
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Atli Rúnarsson
Dagsetning: 26.1.2021
ISN93: E 354047.2 , N 398829.1
Sérheiti: Brunngata
Tegund: Gata
Hlutverk: Leið
Fjöldi: 1
Hættumat: Hætta
Hættuorsök: Ábúð / rask
Ástand: Vel greinanleg
Aldur: 1550 - 1900
Friðlýst: Nei
Lengd: 75m
Breidd: 1.5m
Vegghæð:
Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Hefur leið í austur frá Hvaleyrarbænum (2583-10) að brunni (2583-4). Hverfur núna við Þvottahús (2583-7).

Lýsing:

Brunngatan, upphækkuð leið sem hefur legið í austur frá Hvaleyrarbænum að brunni (2583-4). Gatan er u.þ.b. 1.5m á breidd og um 75m löng þar sem hún er sjáanleg. Það sem vantar á hana hefur horfið við seinni tíma framkvæmdir, bæði eftir herinn og golfvöllinn,

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness*.

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-10
Fyrri skráningarnúmer: 9-1
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Atli Rúnarsson
Dagsetning: 26.1.2021
ISN93: E 353979.6 , N 398836.2
Sérheiti: Hvaleyrarbærinn
Tegund: Tóft
Hlutverk: Bæjarstæði
Fjöldi: 2+
Hættumat: Hætta
Hættuorsök: Ábúð / rask
Ástand: Sést ekki
Aldur: 1300 - 1950
Friðlýst: Nei
Lengd: 22m
Breidd: 17m
Vegghæð: 0m
Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Á golfvellingum, við vestur enda Brunngötunnar (2583-9).

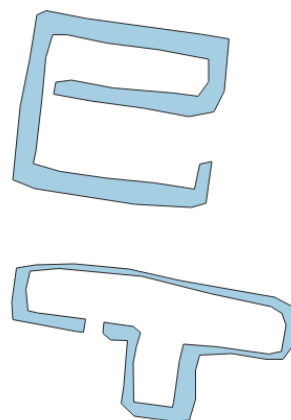
Lýsing:

Hvaleyrarbærinn, hann sést ekki á yfirborði vegna sléttunar en er vel greinanlegur á loftmyndum frá 2020. Á loftmyndinni er a.m.k. 2 sjáanlegar byggingar, önnur með 2 hólfum. Bærinn var mældur eftir loftmynd.

Heimildir:

Loftmynd frá 2020, fengin af vefsíðu Hafnarfjarðarbæjar.

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-11

Fyrri skráningarnúmer: 9-75

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 26.1.2021

ISN93: E 353735.4 , N 399298.4

Sérheiti:

Tegund: Steinsteypa

Hlutverk: Skotbyrgi

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Landbrot

Ástand: Greinanleg

Aldur: 1939 - 1945

Friðlýst: Nei

Lengd: 2.3m

Breidd: 0.7m

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Við fjöruborðið nyrst á Hvaleyrarhöfða.

Lýsing:

Skotbyrgi úr steinsteypu og burðarvirki úr járn. Stendur út úr sverðinum.

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness.*

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-12

Fyrri skráningarnúmer: -

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 26.1.2021

ISN93: E 353692.4 , N 399276.3

Sérheiti:

Tegund: Steinsteypa

Hlutverk: Skotbyrgi

Fjöldi: 1

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Ástand: Greinanleg

Aldur: 1939 - 1945

Friðlýst: Nei

Lengd: 3.3m

Breidd: 3.1m

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Ofan á hól alveg við klettabrún nyrst á Hvaleyrarhöfða.

Lýsing:

Steyptur grunnur af skotbyrgi nyrst á Hvaleyrarhöfða. U.þ.b. 3x3m.

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness.*

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-13

Fyrri skráningarnúmer: -

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 26.1.2021

ISN93: E 353840.5 , N 399004.4

Sérheiti:

Tegund: Hús

Hlutverk: Skotbyrgi

Fjöldi: 1

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Ástand: Heillegar

Aldur: 1939 - 1945

Friðlýst: Nei

Lengd: 6.8m

Breidd: 5m

Vegghæð: 1.6m

Breidd veggja: 0.5m

Umhverfi/staðhættir:

Á Hvaleyrarhöfða, u.þ.b. 90m VNV við skotbyrgi (2022-27).

Lýsing:

Hlaðið og steipt hús með torfi yfir bárujárnsþaki. Inngangur í suður. Stríðsminjar.

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness.*

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-14
Fyrri skráningarnúmer: 9-9
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Atli Rúnarsson
Dagsetning: 26.1.2021
ISN93: E 353794.0 , N 398905.8
Sérheiti: Vesturtúngarður
Tegund: Garðlag
Hlutverk: Túngarður
Fjöldi: 1
Hættumat: Hætta
Hættuorsök: Rask / rof
Ástand: Vel greinanleg
Aldur: 1550 - 1900
Friðlýst: Nei
Lengd: 97m
Breidd: 0.7m
Vegghæð: 0 – 1.2m
Breidd veggja: 0.7m

Umhverfi/staðhættir:

Liggur meðfram klettabrún við fjöruborðið vestan megin á Hvaleyri. Hverfur við malbikaðan göngustíg.

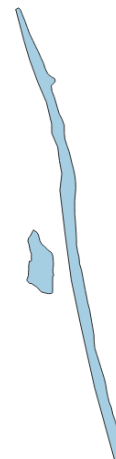
Lýsing:

Vesturtúngarður, úr grjóti og grasi vaxinn. Veggjahæð er frá 0 – 1.2m og veggjabreidd að jafnaði um 0.7m. Liggur ca. N-S.

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness*.

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-15

Fyrri skráningarnúmer: -

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 26.1.2021

ISN93: E 353794.0 , N 398863.7

Sérheiti: Fjarðarklettur GK 210

Tegund: Flak

Hlutverk: Skip

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Landbrot

Ástand: Greinanleg

Aldur: 1950-

Friðlýst: Nei

Lengd: 13m

Breidd: 5.2m.

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Í fjöruborðinu á vestanverðri Hvaleyri. Neðan (vestan) við Vesturtúngarð (2583-14), undir klettum.

Lýsing:

Skipsflak, leifar af timburbáti. Miðskipið er sjáanlegt en miðað við það þá vantar tæplega helminginn af bátnum, má þá ætla að hann hafi þá upphaflega verið u.þ.b. 26m að lengd. Líklega er þetta Fjarðarklettur GK 210 sem kviknaði í við Eldey 1967, eftir það lá skipið í nokkurn tíma í höfninni í Hafnarfirði áður en það var brennt utan við Hvaleyri og rak svo í land.

Heimildir:

Morgunblaðið. 18.8.1967. Eldur í Fjarðarkletti.

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-16

Fyrra skráningarnúmer: 9-57

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 26.1.2021

ISN93: E 353690.7 , N 398590.6

Sérheiti: Þvottaklettur

Tegund: Náttúruminjar

Hlutverk: Þvottastaður

Fjöldi: 1

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Landbrot

Ástand: Vel greinanleg

Aldur: 1550 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd:

Breidd:

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Klettur sem standa út í sjóinn á vestanverðri Hvaleyri. Eru rétt vestan við æfingasvæði golfvallarins.

Lýsing:

Í örnefnaskrá segir: „Þvottaklettur – Klettur þessir sköguðu fram í fjöruna. Undan þeim kom ferskt vatn. Konur á Hvaleyri þurrkuðu þvott á klettunum.“

Heimildir:

Gísli Sigurðsson. (1964). *Skrá yfir örnefni og fiskimiðin í Álftaneshreppi hinum forna.*

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-17

Fyrri skráningarnúmer: 9-61 / 1780-3512

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 26.1.2021

ISN93: E 354124.0 , N 398686.4

Sérheiti:

Tegund: Tóft

Hlutverk: Fjárhús

Fjöldi: 1

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rask

Ástand: Vel greinanleg

Aldur: 1550 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd: 11.7m

Breidd: 5.8m

Vegghæð: 0.3 – 0.7m

Breidd veggja: 1m

Umhverfi/staðhættir:

Tóftin er nánast áföst suðurtúngarði (2147-2), er við austur enda garðsins. Hún stendur þar sem áður hefur staðið Poltzhús (1775-1787), þar liggur gamla alfaraleiðin niður að Hvaleyratjörn.

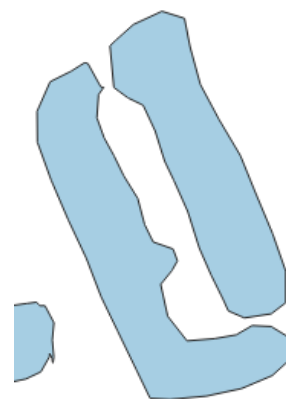
Lýsing:

Fjárhús úr torfi og grjóti. Veggjahæð er frá 0.3 – 0.7m og veggjabreidd er að jafnaði um 1m. Inngangur í norður og annar á SA hlið.

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness*.

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-18

Fyrri skráningarnúmer: 9-60

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 27.1.2021

ISN93: E 354216.2 , N 398756.3

Sérheiti:

Tegund: Tóft

Hlutverk: Útihús

Fjöldi: 1

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rask

Ástand: Greinanleg

Aldur: 1550 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd: 9.2m

Breidd: 8.4m

Vegghæð: 0 – 0.7m

Breidd veggja: 1.2m

Umhverfi/staðhættir:

Á austanverðri Hvaleyri. U.þ.b. 60m sunnan við austurtúngarð (2583-3).

Lýsing:

Tóft – útihús úr torfi og grjóti. Inngangur í NA horni. Veggjahæð er frá 0 – 0.7m og veggjabreidd er að jafnaði 1.2m. 1 rými. SA hlið röskuð að hluta vegna golfvallarins.

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness*.

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-19
Fyrri skráningarnúmer: 9-77
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Atli Rúnarsson
Dagsetning: 27.1.2021
ISN93: E 354041.5 , N 398929.4
Sérheiti: Brunnur
Tegund: Steinsteypa
Hlutverk: Brunnur
Fjöldi: 1
Hættumat: Hætta
Hættuorsök: Rask
Ástand: Heillegar
Aldur: 1939 - 1945
Friðlýst: Nei
Lengd: 3.5m
Breidd: 3.5m
Vegghæð: 1.2m
Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Brunnurinn er á miðjum golfvællinum, u.þ.b. 85m NV við þvottahús (2583-7).

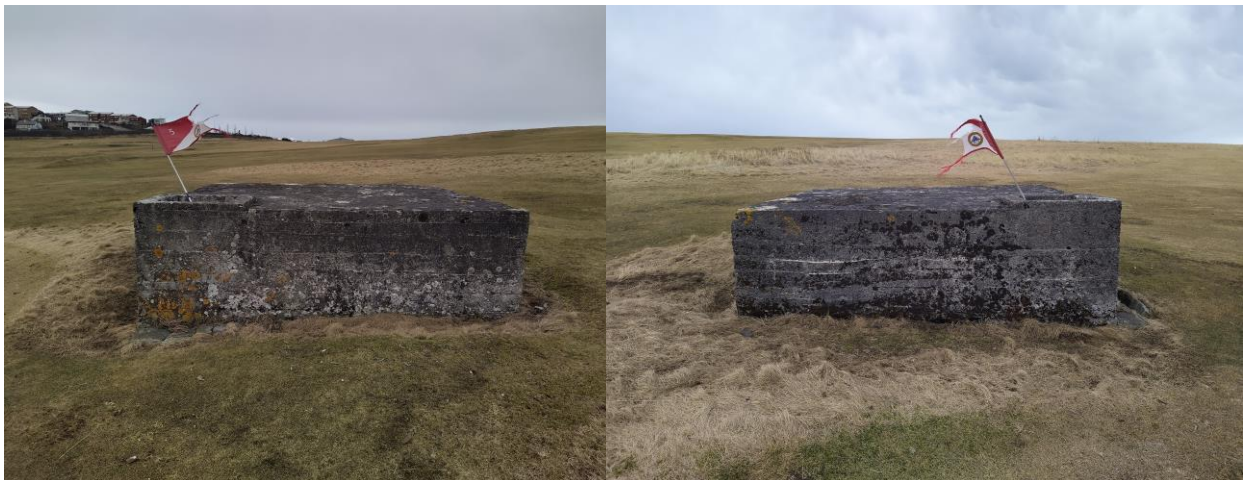
Lýsing:

Brunnur – steypdur. Stríðsminjar. Op ofan á brunninum í NA horni. Brunnurinn er 3.5x3.5m.

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness.*

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-20

Fyrri skráningarnúmer: 9-53

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 27.1.2021

ISN93: E 354042.7 , N 398579.2

Sérheiti: Hvaleyrarrétt

Tegund: Hleðsla

Hlutverk: Rétt

Fjöldi: 1

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Rask

Ástand: Illgreinanleg

Aldur: 1550 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd: 38.7m

Breidd:

Vegghæð: 0 – 0.6m

Breidd veggja: Ógreinileg

Umhverfi/staðhættir:

Á ógrónum mel milli bílastæðis og suðurtúngarðs (2147-2).

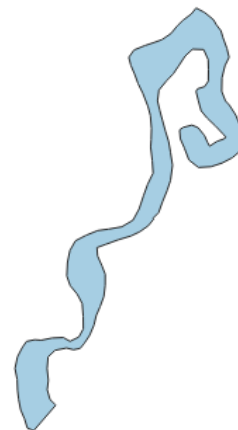
Lýsing:

Rétt úr grjóti, illa farin og mikið hrunin. Gengur undir bílastæði sunnan við réttina. Veggjahæð er frá 0 – 0.6m og veggjabreidd er ógreinileg vegna hruns. Mikið af réttinni er horfið.

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness*.

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-21

Fyrri skráningarnúmer: 9-79

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 27.1.2021

ISN93: E 353844.3 , N 397873.5

Sérheiti:

Tegund: Hleðsla

Hlutverk: Óþekkt

Fjöldi: 1

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Ástand: Vel greinanleg

Aldur: 1550 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd: 9.3mm

Breidd: 4.2m

Vegghæð: 0 – 0.6m

Breidd veggja: 0.3m

Umhverfi/staðhættir:

Tóftin er nánast áföst suðurtúngarði (2147-2), er við austur enda garðsins. Hún stendur þar sem áður hefur staðið Poltzhús (1775-1787), þar liggur gamla alfaraleiðin niður að Hvaleyratjörn.

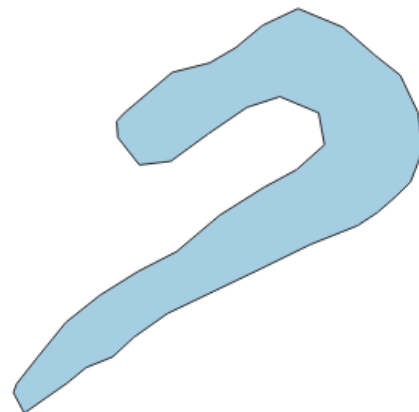
Lýsing:

Hleðsla, óþekkt hlutverk. Hlaðin meðfram dranga sem stendur út úr hrauninu. Enginn sjáanlegur tilgangur. Veggjahæð er frá 0 – 0.6m og veggjabreidd er að jafnaði 0.3m.

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness*.

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-22
Fyrri skráningarnúmer: 1780-3514
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Atli Rúnarsson
Dagsetning: 27.1.2021
ISN93: E 354348.0 , N 3999038.2
Sérheiti: Hjörskot
Tegund: Heimild
Hlutverk: Búð
Fjöldi: 1
Hættumat: Mikil hætta
Hættuorsök: Framkvæmda
Ástand: Sést ekki
Aldur: 900 - 1900
Friðlýst: Já
Lengd:
Breidd:
Vegghæð:
Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Austan á Hvaleyri, þar sem Hvaleyrargrandi byrjar.

Lýsing:

Ekki sést til fornleifa vegna sléttunar.

Í friðlýsingaskrá segir: „Leifar gamallar verzlunarbúðar austast í túninu, norðaustan við Hjörskot.“

Heimildir:

Ágúst O. Georgsson. (1990). *Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar*. Bls. 12.

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2583-23
Fyrra skráningarnúmer: 9-48
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Atli Rúnarsson
Dagsetning: 26.1.2021
ISN93: E 354237.7 , N 399066.1
Sérheiti:
Tegund: Heimild
Hlutverk: Smiðja/sjóbúð
Fjöldi: 1
Hættumat: Mikil hætta
Hættuorsök: Rask
Ástand: Sést ekki
Aldur: 1770 - 1802
Friðlýst: Nei
Lengd:
Breidd:
Vegghæð:
Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Við norðurenda teigar á æfingargolfbraut 8.

Lýsing:

Árið 2005 mátti sjá móta fyrir hleðslum en þær sáu ekki við vettvangsathugun 2021.

Úr skýrslu frá 2005:

Þar sem smiðjan hefur staðið má sjá móta fyrir smá steinhrúgum að hluta til grasivöxnum sem mynda ferning með 10m langri hlið, það vantar þó eitt hornið. Það hefur líklega farið undir norðurenda á teig á æfingagolfbraut nr. 8. Innan þessa ferning er sést fyrir óljósum veggjahleðslum, þarna gæti verið Hvaleyrarsjóbúð sem var upp af Hvaleyrarvör.

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness.*

Ljósmyndir/teikningar/athugasemdir:

Úr skýrslu frá 2005:

Smiðjuna átti Þorsteinn Jónsson bátasmiður sem bjá á Hvaleyri 1770-1805. Þorsteinn var bátasmiður, lóðs og bóndi. Smiðjan var talin stærsta bátasmiðja á Íslandi á sínum tíma, en brann 2. janúar 1802, var þá kveðið:

*„Á Hvaleyri ár það brann
Íslands stærsta smiðja.“*

Númer: 2583-24
Fyrri skráningarnúmer: 9-43
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Atli Rúnarsson
Dagsetning: 26.1.2021
ISN93: E 354173.9 , N 399017.4
Sérheiti: Tjarnarkot
Tegund: Heimild
Hlutverk: Híbýli
Fjöldi: 1
Hættumat: Hætta
Hættuorsök: Rask
Ástand: Sést ekki
Aldur: 1789 - 1911
Friðlýst: Nei
Lengd:
Breidd:
Vegghæð:
Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Við norðaustur enda á æfingargolfbraut nr. 7.

Lýsing:

Ekki sést til fornleifa vegna sléttunar.

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness.*

Ljósmyndir/teikningar/athugasemdir:

Úr skýrslu frá 2005:

Í Jarðatali frá 1847 segir í skýringum með Hvaleyri „þó jþ. 1803 ein nefni bygðar hjáleigur (Bindindi, Lönd, Lásastaði) og virði þær allar til dýrleika, er þeim samt sleppt, bæði af presti og sýslumanni(sem nú líklega graslausum).

Tjarnarkot hefur haft nokkur nöfn í gegnum tíðina.

Maleyrarkot nefndi Sveinn Eiríksson kotið Lönd, í bréfi sínu til dr. Jóns Hjaltalíns landlæknis 1851 er hann seldi réttindi til námavinnslu á brennisteini í Krýsuvíkurlandi sem hann átti til helminga við Sigurð Sigurðsson Sívertsen verslunarmann á Eyrarbakka.

Frá 1789-1810 hét kotið Lönd. Það hét Tjarnarkot frá 1830-1911, en þá fór að í eyði, síðustu ábúendur voru Þórarinn Jónsson og Ingigerður Petrína Pétursdóttir sem bjuggu þó aðeins þar í eitt ár, en það var algeng með síðustu ábúendur kotsins að þeir bjuggu þar stutt.

Númer: 2583-25
Fyrri skráningarnúmer: 9-46
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Atli Rúnarsson
Dagsetning: 26.1.2021
ISN93: E 354217.7 , N 398737.9
Sérheiti: Daðakot / Hjörskot
Tegund: Heimild
Hlutverk: Híbýli
Fjöldi: 1
Hættumat: Hætta
Hættuorsök: Rask
Ástand: Sést ekki
Aldur: 1828-1950
Friðlýst: Nei
Lengd:
Breidd:
Vegghæð:
Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Á milli suðaustur enda æfingabrauta á golfvelli nr. 2 og 8.

Lýsing:

Ekki sést til fornleifa vegna sléttunar.

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness.*

Ljósmyndir/teikningar/athugasemdir:

Úr skýrslu frá 2005:

Daðakot hefur haft fleiri nöfn í gegnum tíðina og hefur verið kennt við þá sem þar bjuggu á hverjum tíma. Talið er að hjáleigan hafi staðið á sama stað og Poltzhús sem þar stóð á árunum 1775-1787.

Poltzhús var reist árið 1774-1775. Í húsinu bjuggu yfirmenn húkkortanna. Poltz hét sá sem fyrir þeim var. Hann bjó í heimabænum frá 1774-1776, en Theodal stiftamtanni og Guðmundi Runólfssyni sýslumanni var falið að byggja íveruhús á Hvaleyri og annað á Mölunum fyrir skipsmenn húkkortanna. Knut Petersen reisti Poltzhús utan tíns á Suðurvöllum, þar sem Hjörskot stóð síðar. Húsið var rífið 1787, viðirnir seldir á uppboði og fluttir burt af staðnum. Poltzhús stóð á svokölluðum Poltzhól. Þótti hóllinn það merkilegur að hann var um tíma í vörslu Þjóðminjarðar, en hefur nú verið sléttður og eyðilagður.

Númer: 2583-26
Fyrri skráningarnúmer: 9-10
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Atli Rúnarsson
Dagsetning: 26.1.2021
ISN93: E 354022.3 , N 398691.9
Sérheiti: Hvaleyrartraðir
Tegund: Heimild
Hlutverk: Traðir
Fjöldi: 1
Hættumat: Hætta
Hættuorsök: Rask
Ástand: Sést ekki
Aldur: 1550-1900
Friðlýst: Nei
Lengd:
Breidd:
Vegghæð:
Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Við austurhluta golfbrautar nr. 18, norðan við götuslóða meðfram túngarði sem er í austur-vestur.

Lýsing:

Ekki sést til fornleifa vegna sléttunar.

Heimildir:

Katrín Gunnarsdóttir. (2005). *Fornleifaskráning í landi Hvaleyrar og Grísaness*.

Ljósmyndir/teikningar/athugasemdir:

Úr skýrslu frá 2005:

Traðirnar eru nú að mestu horfnar í golfvöllinn, en sést aðeins móta fyrir þeim ef vel er að gáð sem smá lækkun í landinu og litamunur á landinu í kring. (Ekki sást til traðanna við vettvangsathugun 2021).

Númer: 2367-96
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Straumur / Litl-Lambhagi
Skrásetjari: Atli Rúnarsson
Dagsetning: 16.10.2020
ISN93: E 351479.8 , N 396692.3
Sérheiti: Litli-Lambhagi
Tegund: Hóll
Hlutverk: Bæjarstæði
Fjöldi: 1
Hættumat: Mikil hætta
Hættuorsök: Rask
Ástand: Greinanleg
Aldur: 1550 - 1900
Friðlýst: Nei
Lengd: 20m
Breidd: 13m
Vegghæð:
Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

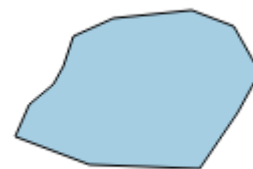
U.þ.b. 30m SV við útihús (2367-230) og um 70m norðan við Reykjanesbraut.

Lýsing:

Bæjarstæði Litla-Lambhaga. Uppistandandi hús og steypdur grunnur fast norðan við bæjarstæðið.

Heimildir:

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2367-227

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Straumur

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 16.10.2020

ISN93: E 351473.5 , N 396648.7

Sérheiti:

Tegund: Steinsteypa

Hlutverk: Brú

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Vegagerð

Ástand: Vel greinanleg

Aldur: 1900 - 1950

Friðlýst: Nei

Lengd: 3m

Breidd: 2.5m

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Um 42m norðan við Reykjanesbraut og um 90m vestan við bílastæðið við Álverið í Straumsvík.

Lýsing:

Steyptur stallur undir brú. 1.3m hár og 2.5m á breidd þar sem hann er breiðastur. Tengir saman tanga í Straumsvík.

Heimildir:

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2367-228

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Straumur

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 16.10.2020

ISN93: E 351439.0 , N 396685.8

Sérheiti:

Tegund: Garðlag

Hlutverk: Varnargarður

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Landbrot

Ástand: Vel greinanleg

Aldur: 1550 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd: 41.7m

Breidd: 0.5m

Vegghæð: 0 – 1.5m

Breidd veggja: 0.5m

Umhverfi/staðhættir:

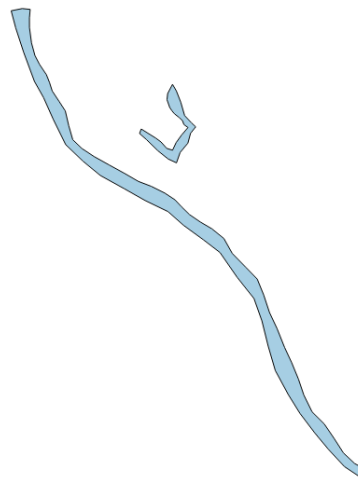
Á tanga norðan Reykjanesbrautar og vestan við álver, tóft (2367-229) er rétt austan við garðlagið.

Lýsing:

Garðlag, úr hraungrýti - varnargarður. Liggur alveg í fjöruborðinu. Veggjahæð er frá 0 - 1.5m go veggjabreidd er að jafnaði 0.5m.

Heimildir:

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2367-229

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Straumur

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 16.10.2020

ISN93: E 351445.4 , N 396687.6

Sérheiti:

Tegund: Tóft

Hlutverk: Óþekkt

Fjöldi: 1

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Ástand: Heilleg

Aldur: 1550 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd: 3.3m

Breidd: 2.8m

Vegghæð: 1.5 – 1.6m

Breidd veggja: 0.5m

Umhverfi/staðhættir:

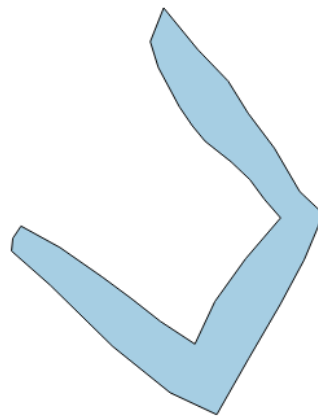
Í sprungu á tanga við fjöruna við álverið í Straumsvík. Tóft (2367-230) er um 60m austan við tóftina.

Lýsing:

Tóft, óþekkt hlutverk. Úr hraungrýti, hlaðin í sprungu, norður og suður veggir eru klettar, en hlaðið ofan á klettana, veggjahæð er frá 1.5 - 1.6m og veggjabreidd er 0.5m að jafnaði. Opið í NV.

Heimildir:

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2367-230
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Straumur
Skrásetjari: Atli Rúnarsson
Dagsetning: 16.10.2020
ISN93: E 351503.4 , N 396708.7
Sérheiti:
Tegund: Tóft
Hlutverk: Útihús
Fjöldi: 1
Hættumat: Mikil hætta
Hættuorsök: Vegagerð
Ástand: Greinanleg
Aldur: 1550 - 1900
Friðlýst: Nei
Lengd: 8.5m
Breidd: 5.5m
Vegghæð: 1.2 – 1.9m
Breidd veggja: 1m

Umhverfi/staðhættir:

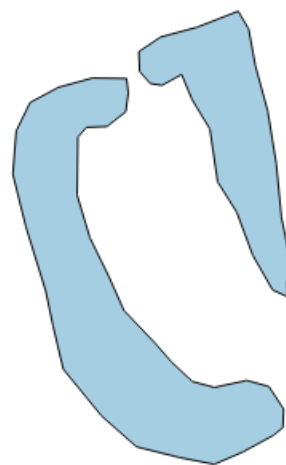
Rétt norðan við mislæg gatnamót að álveri.

Lýsing:

Tóft úr hraungrýti, niðurgrafin, austur hlið hefur skemmst við vegagerð, efni rutt ofan í rústina. Inngangur í norður. Veggjahæð er frá 1.2 - 1.9m og veggjabreidd er að jafnaði 1m.

Heimildir:

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2367-231

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Straumur

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 16.10.2020

ISN93: E 351491.7 , N 351491.7

Sérheiti:

Tegund: Steinsteypa

Hlutverk: Híbyli

Fjöldi: 1

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Ástand: Vel greinanleg

Aldur: 1900 - 1950

Friðlýst: Nei

Lengd: 9.5m

Breidd: 9m

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

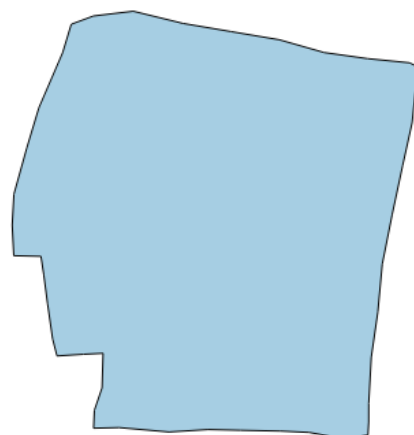
Á tanga norðan við Reykjanesbraut og vestan við Álver.

Lýsing:

Steyptur húsgrunnur, ennþá flísar á hluta grunnsins. Jafn yfirborði.

Heimildir:

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2367-232

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Straumur

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 16.10.2020

ISN93: E 351462.9 , N 396754.6

Sérheiti:

Tegund: Hleðsla

Hlutverk: Vörslugarður / aðhald

Fjöldi: 1

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Ástand: Vel greinanleg

Aldur: 1550 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd: 7.8m

Breidd: 3.5m

Vegghæð: 0.2 – 1.4m

Breidd veggja: 0.6m

Umhverfi/staðhættir:

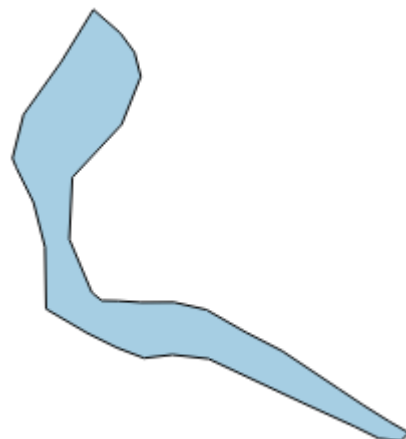
Á tanga í Straumsvík norðan við Reykjanesbrautina og vestan við álverið í Straumsvík.

Lýsing:

Aðhald, úr hraungrýti. Lokar af náttúrligan hraunbolla og fer yfir sprungur, Veggjahæð er frá 0.2 - 1.4m og veggjabreidd er að jafnaði 0.6m.

Heimildir:

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2367-233

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Straumur

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 16.10.2020

ISN93: E 351580.0 , N 351580.0

Sérheiti:

Tegund: Tóft

Hlutverk: Híbyli / Naust

Fjöldi: 1

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Vegagerð

Ástand: Vel greinanleg

Aldur: 1850 - 1950

Friðlýst: Nei

Lengd: 15.3m

Breidd: 4.4m

Vegghæð: 0 – 2m

Breidd veggja: 0.5m

Umhverfi/staðhættir:

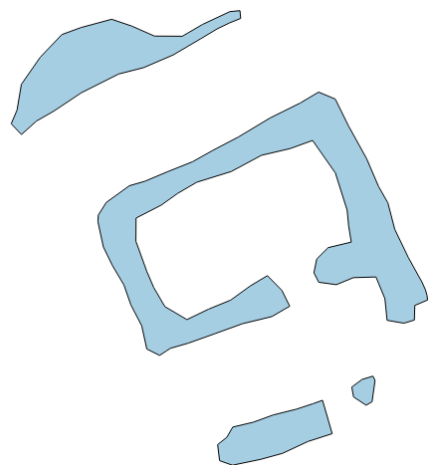
Við bílastæðin við Álverið í Straumsvík.

Lýsing:

Tóft úr hraungrýti og steypu. 3 hólf. Mögulega naust og íveruhús. Það hefur horfið undir veginn þar sem það er næst honum. Veggjahæð er frá 0 - 2m og veggjabreidd er að jafnaði 0.5m.

Heimildir:

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2367-234

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Atli Rúnarsson

Dagsetning: 19.10.2020

ISN93: E 353250.1 , N 353250.1

Sérheiti:

Tegund: Varða

Hlutverk: Kennimark

Fjöldi: 1

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Ástand: Heilleg

Aldur: 1550 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd: 1.7m

Breidd: 1.3m

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Gott útsýni í allar áttir og sést vel að. Á Hvaleyrargolfvelli.

Lýsing:

Varða, úr hraungrýti, botninn er 1.3x1.3m og 1.7m há, vegleg og heilleg.

Heimildir:

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2147-1

Fyrri skráningarnúmer: 9-68

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 14.5.2020

ISN93: E 353973.0 , N 398633.8

Sérheiti:

Tegund: Gata

Hlutverk: Leið

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Framkvæmda

Ástand: Greinanleg / horfin

Aldur: 1500 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd: 169.3m

Breidd:

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Liggur frá þjónustuhúsi golfklúbbsins Keilis að Hvaleyrartjörn. Gatan er vel sýnileg á kafla en horfin að hluta næst Hvaleyrartjörninni. Gatan liggur meðfram Suðurtúngarði (2147-2).

Lýsing:

Það sem er sýnilegt af götunni er vel afmarkað frá þjónustuhúsi golfklúbbsins að fjárhúsatóft. Hluta götunnar er búið að malbika næst þjónustuhúsi golfklúbbsins svo tekur við malarborinn kafla. Gatan hverfur við fjárhústóftina.

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2020. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Norður snýr til hægri.

Númer: 2147-2
Fyrri skráningarnúmer: 9-7
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir
Dagsetning: 14.5.2020
ISN93: E 354103.4 , N 398674.5
Sérheiti: Suðurtúngarður
Tegund: Garðlag
Hlutverk: Túngarður
Hættumat: Mikil hætta
Hættuorsök: Framkvæmda
Ástand: Greinanleg / Horfið
Aldur: 1550 - 1900
Friðlýst: Nei
Lengd: 186m
Vegghæð: 0 – 1.5m
Breidd veggja: 1-2m

Umhverfi/staðhættir:

Hvaleyrarbærinn stóð í Hvaleyrartúni norðan við hlöðu þá sem byggð var 1917 en Hvaleyrarhúsið stóð aðeins sunnar. Hvaleyrartúnið var umgirt Hvaleyrartúngörðum, suðurtúngarður var á suðurhlíð.

Lýsing:

Katrín Gunnarsdóttir 2005: „Það sem nú sést af garðinum liggur meðfram stíg sem liggur neðan við þjónustuhús golfklúbbsins, í átt að Hvaleyrartjörn. Garðurinn er hlaðinn úr hraungrjóti og er grasivaxinn að mestu. Garðurinn er allt að 1,5m á hæð og lækkar til austurs. Veggjaþykkt er um 1-2m. Garðurinn er ekki samfelldur, en skiptist í 48m langan bít síðan er 5m rof, þá er 30m bútur og 5m rof, um það rofi hafa traðirnar legið heim að Hvaleyrarbænum. Við austurhluta rofsins sést fyrir tóft. Þá kemur 30m garður og rof sem er 5m og síðan garður sem er um 23m og við enda þessa garða er fjárhústóft. Þá er rof í garðinn sem er um 7m langt og síðan tekur við garður sem er um 100m langur og rennur saman við landið í endann.“

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2020. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Bygðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-1

Fyrri skráningarnúmer: 9-20

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93: E 354044.3 , N 399017.0

Sérheiti: Kotagata / Sjávangata

Tegund: Gata

Hlutverk: Leið

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Framkvæmda

Ástand: Greinanleg

Aldur: 900 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd: 202.6m

Breidd:

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Gatan er vel sýnileg á kafla, en horfin að hluta.

Lýsing:

Í örnefnalýsingu Gísla Sigurðssonar segir: Heiman frá bæ og norður og niður að sjó lá sjávangatan, sem einnig nefndist Kotagatan.

Gatan er grasi vaxin malargata og er vel sýnileg að hluta en að hluta er hún horfin með öllu.

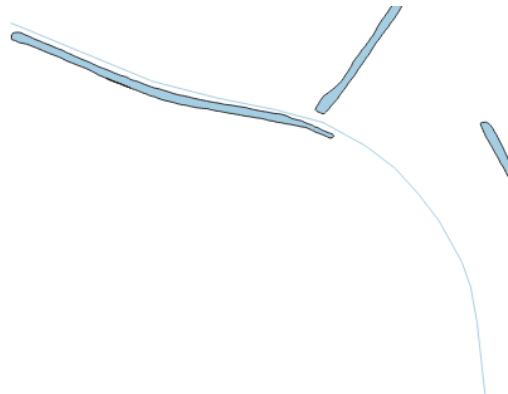
Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggingasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-2

Fyrri skráningarnúmer: 9-21

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93:

Sérheiti: Samslægnatún

Tegund: Tún

Hlutverk: Tún

Fjöldi: 1

Hættumat: Engin hætta

Hættuorsök:

Ástand: Sést ekki

Aldur: 900 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd:

Breidd:

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Samslægnatún lá niður með Brunngötunni allt norður að Kotagötu/Sjávargötu.

Lýsing:

Samslægnatún var austur af Kirkjutúni og Kirkjutungum, heiman frá bæ og norður eftir.

Hjáleigubændur á Hvaleyri nýttu túnið í sameiningu eins og nafnið gefur til kynna.

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2022-3

Fyrri skráningarnúmer: 9-22

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93: E 353838.4 , N 399104.4

Sérheiti: Vesturkot / Drundur / Lásastaðir

Tegund: Heimild

Hlutverk: Híbýli

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hættu

Hættuorsök: Framkvæmda

Ástand: Sést ekki

Aldur: 1781 - 1992

Friðlýst: Nei

Umhverfi/staðhættir:

Vesturkot var vestasta hjáleigan á Hvaleyri fyrir norðan Hvaleyrarbæinn. Kotið hefur staðið við endann á Kotagötunni.

Lýsing:

Ekkert er eftir af byggingunum sem þarna stóðu og svæðið hefur verið sléttað. Þegar golfvöllurinn var stofnaður á Hvaleyri árið 1967 var húsinu í Vesturkoti breytt í klúbbhús fyrir Golfklúbbinn Keili. Árið 1992 þegar búið var að reisa nýtt klúbbhús var leyfi fengið til að kveikja í klúbbhúsinu í Vesturkoti og slökkvilið Hafnarfjarðar nýtti sér það til æfingar. Í dag er ekkert eftir af þeim húsum er stóðu í Vesturkoti.

Hvaleyrarhöfðinn var nefndur Drundur og Vesturkot bar einnig nafnið Drundur á árunum 1781-1800 var Vesturkot einnig nefnt Lásastaðir eftir hjáleigubóndanum Nikulási Bárðasyni en eftir 1810 var það nefnt Vesturkot og hefur það haldist síðan. Síðasti ábúandi kotsins var Sigurður Gíslason, en faðir hans Gísli Jónsson tók við jörðinni árið 1915 og byggði upp. Þegar Gísli fluttist að Vesturkoti árið 1915 var bærinn í mikilli niðurníðslu, hann hóf þegar rættun á túnunum, byggði gripahús og heyhlöðu.

Guðmundur Guðmundsson sem bjó í Vesturkoti og faðir hans fundu hausnúpu og heila beinagrind einnig fannst krítarpípa, greiðugarmur, spónn úr tini og ryðguð hnífbredda. Beinir voru grafin aftur ofar í túninu. Líklega hefur þetta verið rétt fyrir 1900. Guðmundur Guðmundsson, fæddur 25.03.1881, húsasmíðameistari er bjó í Vesturkoti lýsir bænum á eftirfarandi hátt, lýsinguna er að finna í handriti Gísla Sigurðssonar: Hús og bæir í Hafnarfirði. Líf og þjóðhættir í Hafnarfirði frá 14. öld.:

Útveggir bæjarins, milli- og þverveggir og gaflar voru hlaðnir af torfi og grjóti og allar þekjur með torfi. Bæjardyr voru þröngar og stuttar. Um eitt stafgólfa að lengd. Eldhúsið. Innst í göngunum var þverveggur og dyr á í eldhúsið, sem mun hafa verið um tvær álnir á hvern veg. Hlóðir stóðu undir austurvegg og strompur á mæni, einnar rúðu gluggi í tóft á gafl. Áreftri á eldhúsi og bæjardyrum. Baðstofan. Við þvervegginn voru göng í millivegg í baðstofuna, sem var um tveggja stafgólfa löng og fimm álna breið. Fjögurra rúðu gluggi var í djúpri tóft. Skarsúð var á baðstofunni en áreftri á bæjardyrum og eldhúsi. Moldargólf var í bænum öllum upphaflega. Um aldamótin var sett hálfþil á baðstofuna og timburgólf í

baðstofuna. Tvö rúm voru í baðstofunni og aftan við annað stóð vefstóllinn. Útihús, austanvert við bæinn stóð smiðjukofi, sem stundum var notaður til eldiviðargeymslu. Bak við smiðjuna var heytóft eða hlaða lítil. Kindakofi var norðan bæjarins í túninu, því ekki fóðraði túni kú.

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-4

Fyrri skráningarnúmer: 9-23

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93:

Sérheiti: Vesturkotstraðir

Tegund: Heimild

Hlutverk: Traðir

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Framkvæmdir

Ástand: Sést ekki

Aldur: 1550 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd:

Breidd:

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Frá Hvaleyri lágu traðir nefndar eftir þeim kotum sem þær lágu að. Vesturkotstraðir lágu að Vesturkoti.

Lýsing:

Ekkert í landinu gefur vísbendingu um hvar traðirnar hafa verið.

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2022-5
Fyrri skráningarnúmer: 9-24
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir
Dagsetning: 19.3.2019
ISN93:
Sérheiti: Vesturkotstún
Tegund: Heimild
Hlutverk: Tún
Fjöldi: 1
Hættumat: Mikil hætta
Hættuorsök: Framkvæmdir
Ástand: Sést ekki
Aldur: 1550 - 1900
Friðlýst: Nei
Lengd:
Breidd:
Vegghæð:
Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Norður frá Hvaleyrarbænum var vestasta hjáleigan, Vesturkot og í kringum það Vesturkotstún.

Lýsing:

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2022-6
Fyrri skráningarnúmer: 9-25
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir
Dagsetning: 19.3.2019
ISN93:
Sérheiti: Vesturkotstúngarður
Tegund: Heimild
Hlutverk: Túngarður
Fjöldi: 1
Hættumat: Hætta
Hættuorsök: Framkvæmdir
Ástand: Sést ekki
Aldur: 1550 - 1900
Friðlýst: Nei
Lengd:
Breidd:
Vegghæð:
Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Vesturkotstúngarður lá ofan við Vesturkot niður á Hvaleyrarbakka við Þórðarvík, bakki var nefndur Fúli.

Lýsing:

Þessi túngarður er með öllu horfinn, ekki sést móta fyrir honum í landslaginu.

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2022-7
Fyrri skráningarnúmer: 9-26 / 1780-3509
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir
Dagsetning: 19.3.2019
ISN93: E 353747.3 , N 399136.5
Sérheiti: Flókasteinn
Tegund: Kennimark
Hlutverk: Áletrun
Fjöldi: 1
Hættumat: Mikil hætta
Hættuorsök: Framkvæmda
Ástand: Vel greinanlegt
Aldur: 900 - 1900
Friðlýst: Já   15.11.1938
Lengd: 2.5m
Breidd: 1 – 2m
Vegghæð:
Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Vestarlega á Hvaleyrinni, rétt vestur af þeim stað er hjáleigan Vesturkot stöð.

Lýsing:

Flókasteinn og tveir aðrir flúraðir steinar. Flókasteinn er grágrýtissteinn, hann er um 2,5m að lengd og breiddin er um 1-2m, hæðin um 0.7m. Vestan við steininn er upphlaðinn hálfhringlaga grasivaxinn garður sem er um 0.3m á hæð en lækkar þar sem hann er næst steinum, veggjaþykkt garðsins er um 0.3m.

Rúnaklappir eru grágrýtisklappir. Sérstaklega var einn steinninn mikið markaður. Hann nefndist Flókasteinn. Töldu sumir að Hrafna-Flóki hefði skilið þarna eftir sig nafn sitt. Í *Árbók fornleifafraeðifélagsins* er grein sem heitir "Bergristur á Hvaleyri" eftir Sveinbjörn Rafnsson. Segir þar m.a.:

Á Hvaleyrarhöfða sér í jökulsorfnar grágrýtisklappir. Í þessar klappir hafa menn höggvið ýmis teikn og skráði greinarhöfundur og mældi bergristur þessar í júlí 1970. Risturnar hafa verið gerðar í fjórar afmarkaðar klappir eða steina, en klappir eru þarna fleiri þó ekki séu á þeim ristur. Risturnar verða þó ekki greindar til gagns nema á þremur af þessum steinum. Syðsta klöppin er nú ólæsileg og hrakalega útötuð í steinsteypu eftir stríðsumsvif Breta í heimsstyrjöldinni síðustu. Allt í kringum steinana eru steinsteypt byrgi og byssustæði frá þeim tíma. Steypan í þessi mannvirki hefur verið blönduð og hrærð á syðstu klöppinni, þó má enn greina einstöku höggna rák út undan steypuhúðinni. Elstu ártöl á steinum eru frá 1653. Jónas Hallgrímsson mun hafa verið sá fyrsti sem rannsakaði steinana fornfræðilega í júní 1841. Árni Helgason í Görðum er sá næsti sem getur um Hvaleyrarristurnar í Sóknarlýsingu fyrir Garðaprestakall 1842. Árið 1854 fær Magnús Gíslason styrk til fornfræðiferða um Ísland og skoðar þá steinana. Kristian Kálund getur Hvaleyrar í drögum að staðarlýsingu Íslands, og segir að þar séu á nokkrum klöppum latneskir bókstafir og ártölin 1628 og 1777. Sigurður Skúlason

á greinagóða og sígilda lýsingu Hvaleyrar steina í riti sínu Sögu Hafnarfjarðar (frá 1933, bls. 27-28) en hann er sá fyrsti sem segir steina með ristunum vera fjóra talsins.

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-8
Fyrri skráningarnúmer: 9-27 / 1780-3508
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir
Dagsetning: 19.3.2019
ISN93: E 353738.5 , 399142.1
Sérheiti: Minorsteinn / Rúnasteinn
Tegund: Kennimark
Hlutverk: Áletrun
Fjöldi: 1
Hættumat: Mikil hætta
Hættuorsök: Framkvæmda
Ástand: Vel greinanleg
Aldur: 900 - 1900
Friðlýst: Já   15.11.1938
Lengd: 2
Breidd: 1 – 2m
Vegghæð:
Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Vestarlega á Hvaleyrinni, rétt vestur af þeim stað er hjáleigan Vesturkot stóð, eru rúnaklappir.

Lýsing:

Steinninn er grágrýtissteinn rúmlega 2m langur og breiddin 1-2m, og hæðin að sunnan um 0.30m, en að norðan í sömu hæð og landið í kring.

Þarna er Flókasteinn og annar steinn Minorsteinn, rétt hjá með stöfum og tölum, á honum er ártalið 1777. En það ár var hér Minor sjóliðsforingi norskur og því er steinninn nefndur Minorsteinn.

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-9
Fyrri skráningarnúmer: 9-28
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir
Dagsetning: 19.3.2019
ISN93: E 353981.0 , N 399150.0
Sérheiti: Þórðarkot / Þórðargerði
Tegund: Heimild
Hlutverk: Híbýli
Fjöldi: 1
Hættumat: Mikil hætta
Hættuorsök: Framkvæmda
Ástand: Sést ekki
Aldur: 1500 - 1880
Friðlýst: Nei

Umhverfi/staðhættir:

Sunnan við Vesturkotstúngarð var Þórðarkot í Þórðarkotstúni.

Lýsing:

Bæjarstaði Þórðarkots hefur verið sléttað. Þórðarkot hefur haft ýmis nöfn í gegnum tíðina, eftir því hver hefur búið þar hverju sinni. Á árunum 1805-1835, hét það Einarskot eftir Einari Andréssyni. Þórðarkot frá því að Þórður Jónsson lóðs flutti þangað árið 1832 og hélst nafnið til 1870. Beinteinskot þegar Beinteinn Stefánsson frá Krýsuvík bjó þar 1870-1880, hann var síðastur ábúenda til að búa í kotinu sem fór í eyði eftir hans dag og túnið lagðist fljótlega eftir það undir Halldórskot.

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Loftmynd frá 1942: Þórðarkot er innan rauða hringsins.

Númer: 2022-10

Fyrra skráningarnúmer: 9-29

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93: E 354071.8 , N 399053.4

Sérheiti: Þórðargerðistúngarður

Tegund: Heimild

Hlutverk: Túngarður

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Framkvæmda

Ástand: Vel greinanleg

Aldur: 1500 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd: 130m

Breidd: 1m

Vegghæð: 0.8m

Breidd veggja: 1m

Umhverfi/staðhættir:

Á austurhlið Þórðargerðis var garður, Þórðargerðisgarður. Garðurinn er út frá Kotagötunni í norður og liggur niður að sjó.

Lýsing:

Garðurinn er grasivaxinn og liggur í norður-suður. Hann er um 130m langur og hæð allt að 0.80m, veggjapykkt um 1m. Við norðurenda garðsins er garðbútur sem liggur til austurs um 10m langur og annar við suðurendann sem liggur til vesturs og er um 15m langur. Nokkur rof hafa verið gerð í langhlið garðsins á seinni árum vegna umferðar notenda vallarins um svæðið.

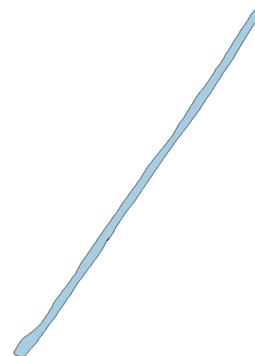
Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-11
Fyrri skráningarnúmer: 9-30
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir
Dagsetning: 19.3.2019
ISN93: E 353981.0 , N 399150,0
Sérheiti: Þórðargerði / Beinteinsgerði / Zimsensgerði
Tegund: Heimild
Hlutverk: Tún
Fjöldi: 1
Hættumat: Mikil hætta
Hættuorsök: Framkvæmda
Ástand: Sést ekki
Aldur: 1500 - 1900
Friðlýst: Nei
Lengd:
Breidd:
Vegghæð:
Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Þórðargerði var túnblettur við Þórðarkot

Lýsing:

Þórðarkotstún takmarkaðist af túngörðum sem hlaðnir voru þrjá vegu, en að norðan náði það niður að Bakkanum og fjörunni. Í Þórðargerði bjó eitt sinn maður að nafni Beinteinn Stefánsson, þá nefndist kotið Beinteinskot og túnbletturinn Beinteinsgerði. Síðar hafði Christian Zimsen verslunarstjóri afnot af gerðinu á síðasta fjórðung 19. aldar, þá nefndist það Zimsensgerði. Svæðið hefur verið sléttað og ekkert sést af gerðinu lengur.

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Loftmynd frá 1942: Þórðarkot er innan rauða hringins og gerðið þar í kring

Númer: 2022-12
Fyrri skráningarnúmer: 9-31
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir
Dagsetning: 19.3.2019
ISN93:
Sérheiti: Þórðarstígur
Tegund: Heimild
Hlutverk: Gata
Fjöldi: 1
Hættumat: Mikil hætta
Hættuorsök: Framkvæmda
Ástand: Sést ekki
Aldur: 1500 - 1900
Friðlýst: Nei
Lengd:
Breidd:
Vegghæð:
Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Frá Þórðarkoti lá göngustígur niður í vikið.

Lýsing:

Ekki er hægt að staðsetja stíginn þar sem ekkert sést af honum lengur. Þegar Þórður Jónsson lóðs bjó í Þórðarkoti, hét landingin Þórðarlending og Þórðarvör, og lágu um tíma tröppur sem voru höggnaðar í móbergið niður í víkina.

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Bygðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2022-13

Fyrri skráningarnúmer: 9-32

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93: E 353911.3 , N 399173.4

Sérheiti: Þórðarvör

Tegund: Heimild

Hlutverk: Uppsátur

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Framkvæmda / Landeyðing

Ástand: Sést ekki

Aldur: 1500 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd:

Breidd:

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Vikið hét Fúla, Fúlavík og þar var Fúlavör, einnig kallað Þórðarvör, Þórðarlending og Þórðarvík.

Lýsing:

Þarna er nú grasivaxið á brúninni og fyrir neðan er búið að hlaða varnargarð, sem nær í kringum Hvaleyrina. Þórður lóðs gerði tröppur hér niður af Fúl og niður í Fúlu þær eru horfnar.

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-14
Fyrri skráningarnúmer: 9-21
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir
Dagsetning: 19.3.2019
ISN93: E 354090.0 , N 399012.3
Sérheiti: Halldórskot
Tegund: Heimild
Hlutverk: Híbýli
Fjöldi: 1
Hættumat: Mikil hætta
Hættuorsök: Framkvæmda
Ástand: Sést ekki
Aldur: 1500 - 1944
Friðlýst: Nei

Umhverfi/staðhættir:

Í austur frá Þórðarkoti, tekur við Halldórskot í Halldórskotstúni.

Lýsing:

Þarna hefur verið sléttað, en sést þó fyrir L-laga garði, túngarði sem hefur verið utan um bæjarstæði Halldórskots. Bindindi var kot á Hvaleyri með Bindindistúni. Nefndist þessu nafni frá 1778-1821, síðan hét það Jónskot frá 1810-1843 en síðast Halldórskot frá 1847-1944 eftir Halldór Jónssyni. Tengdasonur Halldórs, Eyjólfur Eyjólfsson seldi Þorsteini Egilssyni kotið 1883. Síðustu bændur sem byggðu kotið frá 1906-1944 voru Aðalbjörn Bjarnason stýrimaður og Þorgerður Kristín Jónsdóttir kennari, eftir þeirra dag var kotið þurrabúð um tíma þar til það fór í eyði. Aðalbjörn bætti jörðina með ræktun og byggði íbúðarhús úr timbri og steypiti fjós og hlöðu.

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Bygðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Loftmynd frá 1942: Halldórskot er innan hvíta hringsins.

Númer: 2022-15

Fyrra skráningarnúmer: 9-34

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93:

Sérheiti: Halldórskotstraðir

Tegund: Heimild

Hlutverk: Traðir

Fjöldi: 1

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Framkvæmda

Ástand: Sést ekki

Aldur: 1500 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd:

Breidd:

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Frá Hvaleyrartröðum lágu traðir vestur og norðvestur. Nefndust þær eftir kotunum, traðirnar að Halldórskoti nefndust því Halldórskotstraðir.

Lýsing:

Traðirnar eru ekki sýnilegar og því ekki hægt að staðsetja þær.

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Númer: 2022-16

Fyrra skráningarnúmer: 9-35

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93: E 354111.2 , N 398988.5

Sérheiti: Halldórskotstúngarður

Tegund: Garðlag

Hlutverk: Túngarður

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Framkvæmda

Ástand: Vel greinanlegt

Aldur: 1778 - 1944

Friðlýst: Nei

Lengd: 50m

Breidd: 1m

Vegghæð: 0 – 0.4m

Breidd veggja: 1m

Umhverfi/staðhættir:

Halldórskotstúngarður var á suður- og austurhlið túnsins við Halldórskot.

Lýsing:

Túngarðurinn er mjög greinilegur grasivaxinn. Hann er L-laga, annar armurinn sem er í austur-vestur er um 50m að lengd. 1m langt rof er í garðinum um 20m frá horni hans. Hinn armurinn frá horni er um 8m, þá er rof í garðinn um 3m langt, þá er 16m af garði. Hleðsluhæð allt að 0.4m en mestu lægri, veggþykkt um 1m. Veggþykkt garðsins er mest neðst en garðurinn mjókkar aðeins upp.

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-17

Fyrra skráningarnúmer: 9-55

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93: E 353699.4 , 399107.9

Sérheiti: Jónasarlending

Tegund: Heimild

Hlutverk: Lending

Fjöldi: 1

Hættumat: Hætta

Hættuorsök: Framkvæmda / rof

Ástand: Sést ekki

Aldur: 1500 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd:

Breidd:

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Suður frá Gatkleppi sem einu sinni var, er bás nefndur Jónasarlending. Jónasarlending er niður af suðurenda núverandi golfbrautar nr. 17.

Lýsing:

Fjara og klettur, ekkert sem vísar á lendingu, hnit tekin úr fornleifaskrá Katrínar Gunnarsdóttur 2005. Búið er að reisa varnargarð í kringum Hvaleyri og því er landslagið breytt frá því sem áður var. Jónas Jónsson bóndi sem bjó í Tjarnarkoti 1875-1877 og í Sveinskoti 1880-1897, hafði á sumrin þarna uppsátur báts síns.

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-18

Fyrra skráningarnúmer: 9-58

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93: E 353765.6 , N 399155.1

Sérheiti:

Tegund: Hóll/hrúga

Hlutverk: Óþekkt

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Framkvæmda

Ástand: Illgreinanleg

Aldur: 1500 - 1945

Friðlýst: Nei

Lengd: 10 – 15m

Breidd: 13m

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Hrúga þessi er rétt norður af friðuðum fornminjum á Hvaleyrarhöfðanum.

Lýsing:

Í fornleifaskrá Katrínar Gunnarsdóttur af svæðinu frá 2005 er hrúgunni lýst á eftirfarandi hátt: „Þarna er löguleg hrúga sem er um 13m breið og 10-15m löng, hæðin er um 130cm og í henni sést grjót og staur sem standa uppúr. Ekki er vitað hvað þarna hefur verið en þetta lítur út eins og þarna hafi verið ýtt einhverri byggingu í hrúgu.“ Ekki sést lengur staur eða grjót sem stendur upp úr hrúgunni. Gæti þetta verið minjar frá stríðsárunum, en þó gæti þetta verið eldra.

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Bygðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar/athugasemdir:

Hrúgan sést vel á loftmyndum , hún er enn greinilegri á eldri loftmyndum t.d. frá árinu 1969.

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-19

Fyrri skráningarnúmer: 9-64

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93: E 353911.3 , N 399028.5

Sérheiti:

Tegund: Garðlag

Hlutverk: Óþekkt

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Framkvæmda

Ástand: Vel greinanleg

Aldur: 1500 - 1900

Friðlýst: Nei

Lengd: 102m

Breidd: 1 – 2m

Vegghæð: 0.6m

Breidd veggja: 1 – 2m

Umhverfi/staðhættir:

Garður þessi liggur suðvestan við Kotgötuna þar sem hún liggur að bæjarstæði hins horfna Vesturkots.

Lýsing:

Garðurinn er grasivaxinn, um 2m breiður neðst en mjókkar upp og er þar um 1m á breidd. Hleðsluhæðin er um 0,6m.

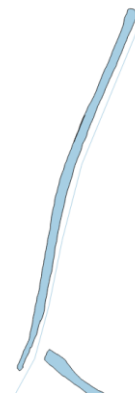
Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Bygðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Norður snýr til hægri

Númer: 2022-20

Fyrri skráningarnúmer: 9-69 / 1780-3510

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93: E 353729.1 , N 399128.2

Sérheiti:

Tegund: Tóft

Hlutverk: Útihús

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Framkvæmda

Ástand: Vel greinanleg

Aldur: 1500 - 1945

Friðlýst: Nei

Lengd: 8m

Breidd: 7m

Vegghæð: 0.6 – 1.2m

Breidd veggja: 1-2m

Umhverfi/staðhættir:

Tóftin er á vestanverðum Hvaleyrarhöfða, vestur af friðlýstum rúnasteinum/klöppum.

Lýsing:

Úr fornleifaskrá Katrínar Gunnarsdóttur frá árinu 2005 segir: „Upphlaðið úr grjóti, ytri hleðslur eru grasivaxnar, en sést í innri hleðslur byrgisins. Stærð byrgisins er um 7m x 8m, veggjahæð að innan um 1,2m en ytri brúnin um 0.6m á hæð, veggjapykkt er um 1-2m.“ Katrín telur að þetta sé skotbyrgi frá stríðsárunum en í athugun Ragnheiðar Traustadóttur frá 2016 telur hún þetta vera útihús. Líklega er þetta eldra en frá stríðsárunum en gæti hafa verið endurnýtt í stríðinu.

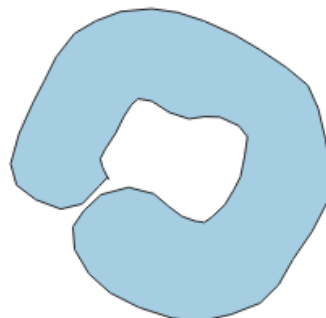
Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-21

Fyrri skráningarnúmer: 9-71

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93: E 353734.1 , N 399156.6

Sérheiti:

Tegund: Steinsteypa

Hlutverk: Fallbyssustæði

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Framkvæmda

Ástand: Vel greinanlegt

Aldur: 1939 - 1945

Friðlýst: Nei

Lengd:

Breidd:

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Fallbyssustæði þetta er skammt norðvestan við Minorstein vestast á Hvaleyrinni.

Lýsing:

Fallbyssustæðið samanstendur af þremum steinsteypum plötum sem liggja í boga í landinu. Plöturnar hafa hugsanlega verið fjórar í upphafi.

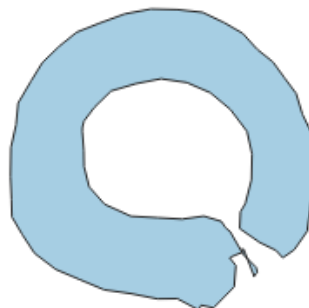
Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-22

Fyrri skráningarnúmer: 9-72

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93: E 353732.9 , N 399139.4

Sérheiti:

Tegund: Niðurgröftur

Hlutverk: Skotbyrgi

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Framkvæmda

Ástand: Vel greinanlegt

Aldur: 1939 - 1945

Friðlýst: Nei

Lengd: 3m

Breidd: 2m

Vegghæð: 1.2m

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Norðvestast á Hvaleyri rétt hjá friðlýstum fornleifum. Skotbyrgin eru þrjú eins, þetta er vestasta skotbyrgið.

Lýsing:

Veggir skýlisins eru upphlaðnir og steypdir, yfir er braggapak að hluta, sá hluti er um 3 x 2m, að honum er smá gangur sem er um 1m breiður og 3m langur, og veggjahæð um 1,2m, þar er inn gagnur í skýlið. Það er að mestu niðurgrafið, sést aðeins í braggapakið sem stendur uppúr jörðinni ásamt efsta hluta veggjanna. Á þessu svæði eru þrjú næstum eins skotbyrgi. Skotbyrgin voru reist mjög nálægt friðlýstum fornminjum á Hvaleyrarhöfðanum.

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-23

Fyrri skráningarnúmer: 9-21

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93: E 353746.5 , N 399128.1

Sérheiti:

Tegund: Niðurgröftur

Hlutverk: Skotbyrgi

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Framkvæmda

Ástand: Vel greinanlegt

Aldur: 1939 - 1945

Friðlýst: Nei

Lengd: 3m

Breidd: 2m

Vegghæð: 1.2m

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Norðvestast á Hvaleyri rétt hjá friðlýstum fornleifum. Skotbyrgin eru þrjú eins, þetta skotbyrgi er í miðjunni.

Lýsing:

Veggir skýlisins eru upphlaðnir og steypfir, yfir er braggapak að hluta, sá hluti er um 3 x 2m, að honum er smá gangur sem er um 1m breiður og 3m langur, og veggjahæð um 1,2m, þar er inn gagnur í skýlið. Það er að mestu niðurgrafið, sést aðeins í braggapakið sem stendur uppúr jörðinni ásamt efsta hluta veggjanna. Á þessu svæði eru þrjú næstum eins skotbyrgi. Skotbyrgin voru reist mjög nálægt friðlýstum fornminjum á Hvaleyrarhöfðanum.

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-24

Fyrri skráningarnúmer: 9-72

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93: E 353762.3 , N 399125.7

Sérheiti:

Tegund: Niðurgröftur

Hlutverk: Skotbyrgi

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Framkvæmda

Ástand: Vel greinanlegt

Aldur: 1939 - 1945

Friðlýst: Nei

Lengd: 3m

Breidd: 2m

Vegghæð: 1.2m

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Norðvestast á Hvaleyri rétt hjá friðlýstum fornleifum. Skotbyrgin eru þrjú eins, þetta er austasta skotbyrgið.

Lýsing:

Veggir skýlisins eru upphlaðnir og steypdir, yfir er braggapak að hluta, sá hluti er um 3 x 2m, að honum er smá gangur sem er um 1m breiður og 3m langur, og veggjahæð um 1,2m, þar er inn gagnur í skýlið. Það er að mestu niðurgrafið, sést aðeins í braggapakíð sem stendur uppúr jörðinni ásamt efsta hluta veggjanna. Á þessu svæði eru þrjú næstum eins skotbyrgi. Skotbyrgin voru reist mjög nálægt friðlýstum fornminjum á Hvaleyrarhöfðanum

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-25

Fyrri skráningarnúmer: 9-73

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93: E 353699.4 , N 399107.9

Sérheiti:

Tegund: Niðurgröftur

Hlutverk: Skotbyrgi

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Framkvæmda

Ástand: Sést ekki

Aldur: 1939 - 1945

Friðlýst: Nei

Lengd:

Breidd:

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Upp af þeim stað sem heitir Jónasarlending, syðst á Hvaleyrarhöfða. Byrgið hefur verið á syllu sem hefur hrunið nokkuð úr.

Lýsing:

Byrgið er horfið með öllu. Í skýrslu Katrínar Gunnarsdóttur frá árinu 2005 segir: „Byrgið er horfið, en það sést í einstaka steina úr byrginu á syllunni.“

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-26

Fyrri skráningarnúmer: 9-74

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93: E 353712.0 , N 399016.4

Sérheiti:

Tegund: Niðurgröftur

Hlutverk: Skotbyrgi

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Framkvæmda

Ástand: Vel greinanlegt

Aldur: 1939 - 1945

Friðlýst: Nei

Lengd: 18.7m

Breidd: 2.8m

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Skotbyrgið er sunnanmegin á Hvaleyrinni niður við fjörुकambinn.

Lýsing:

Veggir skotbyrgisins eru hlaðnir og steinsteypa á milli í hleðslunni. Skotbyrgið er niðurgrafið, en er í sömu hæð og landið í kring. Innveggir eru upphlaðni, það er L-laga, lengri hluti þess er um 10m langur og 1m breiður, hleðsluhæð er um 0.60m, styttri armurinn er um 6m langur, og 1m breiður, hleðsluhæð um 0,80m.

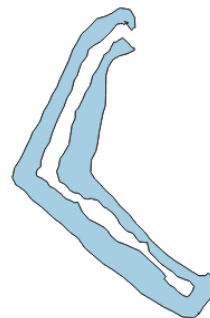
Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-27

Fyrri skráningarnúmer:

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93: E 353758.9 , N 398968.0

Sérheiti:

Tegund: Niðurgröftur

Hlutverk: Skotbyrgi

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Framkvæmda

Ástand: Vel greinanleg

Aldur: 1939 - 1945

Friðlýst: Nei

Lengd:

Breidd:

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Samslægnatún lá niður með Brunngötunni allt norður að Kotagötu/Sjávargötu.

Lýsing:

Samslægnatún var austur af Kirkjutúni og Kirkjutungum, heiman frá bæ og norður eftir.

Hjáleigubændur á Hvaleyri nýttu túnið í sameiningu eins og nafnið gefur til kynna.

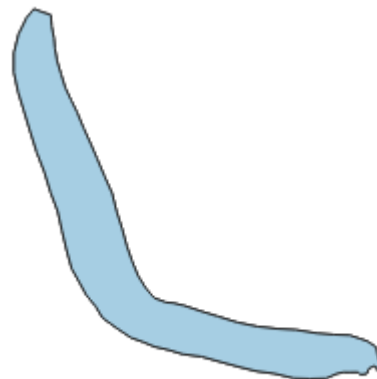
Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-28

Fyrri skráningarnúmer: 9-26 / 1780-3513

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93: E 353751.0 , N 399138.2

Sérheiti:

Tegund: Garðlag

Hlutverk: Óþekkt

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Framkvæmda

Ástand: Vel greinanleg

Aldur: 1500 - 1945

Friðlýst: Nei

Lengd:

Breidd: 1.3m

Vegghæð: 0.2m

Breidd veggja: 1.3m

Umhverfi/staðhættir:

Samslægnatún lá niður með Brunngötunni allt norður að Kotagötu/Sjávargötu.

Lýsing:

Samslægnatún var austur af Kirkjutúni og Kirkjutungum, heiman frá bæ og norður eftir.

Hjáleigubændur á Hvaleyri nýttu túnið í sameiningu eins og nafnið gefur til kynna.

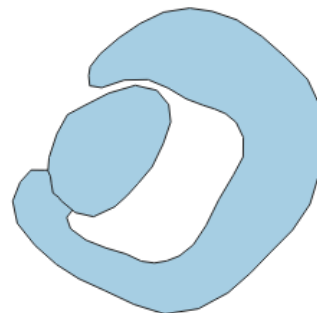
Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-29

Fyrri skráningarnúmer: 9-26 / 1780-3507

Sýsla: Gullbringusýsla

Sveitarfélag: Hafnarfjörður

Landareign: Hvaleyri

Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Dagsetning: 19.3.2019

ISN93: E 353734.9 , N 399140.3

Sérheiti:

Tegund: Kennimark

Hlutverk: Áletrun

Fjöldi: 1

Hættumat: Mikil hætta

Hættuorsök: Framkvæmda

Ástand: Vel greinanleg

Aldur: 900 - 1900

Friðlýst: Já 15.11.1938

Friðlýsingarnúmer: 14000201

Lengd:

Breidd:

Vegghæð:

Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Vestarlega á Hvaleyrinni, rétt vestur af þeim stað er hjáleigan Vesturkot stóð.

Lýsing:

Hjá Flókasteini og Minorsteini eru tveir aðrir flúraðir steinar. Lesa má nánar um steinana í lýsingunni á Flókasteini (2022-7).

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggingasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir

Númer: 2022-30
Fyrri skráningarnúmer: 9-26 / 1780-3506
Sýsla: Gullbringusýsla
Sveitarfélag: Hafnarfjörður
Landareign: Hvaleyri
Skrásetjari: Heiðrún Eva Konráðsdóttir
Dagsetning: 19.3.2019
ISN93: E 353737.9 , N 399134.1
Sérheiti: Flókasteinn
Tegund: Kennimark
Hlutverk: Áletrun
Fjöldi: 1
Hættumat: Mikil hætta
Hættuorsök: Framkvæmda
Ástand: Vel greinanleg
Aldur: 900 - 1900
Friðlýst: Já   15.11.1938
Lengd:
Breidd:
Vegghæð:
Breidd veggja:

Umhverfi/staðhættir:

Vestarlega á Hvaleyrinni, rétt vestur af þeim stað er hjáleigan Vesturkot stóð.

Lýsing:

Hjá Flókasteini og Minorsteini eru tveir aðrir flúraðir steinar. Á þessum steini hafa Bretar blandað og hrært steypu í síðari heimstyrjöldinni. Klöppin er öll út ötuð í steypu og því eru risturnar á henni ekki læsilegar. Allt í kring eru minjar frá stríðinu, skotbyrgi og fallbyssustæði. Lesa má nánar um klappirnar í lýsingunni á Flókasteini (2022-7).

Heimildir:

Heiðrún Eva Konráðsdóttir. 2019. *Hvaleyrarvöllur Hafnarfirði. Fornleifaskráning vegna framkvæmdaleyfis*. Byggðasafn Hafnarfjarðar. Hafnarfjörður.

Ljósmyndir/teikningar:

Ljósmynd: Heiðrún Eva Konráðsdóttir